

Konkordato Talebinde Makul Güvence Raporu Veren Denetim Raporu: Denetim Standartları Perspektifinden Bir İnceleme

Ece ERTOP¹

Ferhat BİTLİSLİ²

Özet

Küresel ölçekte yaşanan ekonomik belirsizlikler, piyasa dalgalanmaları ve artan finansal riskler işletmelerin finansal durumunu zorlaştırmakta, sürdürülebilirlikleri üzerinde önemli baskılar oluşturmaktadır. Konkordato projesi bu gibi zorluklarla başa çıkmak, finansal durumu iyileştirmek ve borç yükümlülüklerini yönetmek adına gerekli adımları atarak, işletmelerin sürdürülebilirliğini artırmayı amaçlamakta ayrıca, olası iflas halinde alacaklıların tahsilatını güvence altına almayı hedeflemeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Bu paralelde, konkordato ön projesinde yer alan bilgiler esas alınarak işletmenin finansal durumu, bilinen ve genel kabul görmüş yöntemler kullanılarak analiz edilmekte ve karar alıcılara güvenilir bilgi sağlanması amacıyla makul güvence veren bir denetim raporu hazırlanmaktadır. Bu rapora esas teşkil eden güvence denetimi, bağımsız denetçiler tarafından GDS 3000 ve GDS 3400 standartlarına uygun olarak yürütülmekte; konkordato ön projesi ile karşılaştırma tablosunun hata veya hile kaynaklı önemli yanlışlık içerip içermediği değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı, konkordato sürecinde sunulması zorunlu olan makul güvence veren denetim raporunun, ilgili denetim standartları çerçevesinde değerlendirilmesi ve bu süreçte finansal tablolara yönelik uygulanması gereken denetim prosedürlerinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda, makul güvence düzeyine ulaşılabilmesi amacıyla finansal tablolar üzerinde uygulanması gereken denetim prosedürleri; nakit ve banka işlemleri, ticari alacak ve borçlar, stoklar, maddi duran varlıklar ile diğer temel finansal tablo kalemleri özelinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konkordato, Makul Güvence Veren Denetim Raporu, Güvence Denetimi.

A Reasonable Assurance Report for a Concordat Proposal: An Examination From the Perspective of Audit Standards

Abstract

Global economic uncertainties, market volatility, and increasing financial risks are making it more difficult for businesses to maintain their financial stability and are exerting significant pressure on their sustainability. The concordat plan aims to support business continuity by taking the necessary steps to cope with such challenges, improve their financial condition, and manage debt obligations, while also providing a framework intended to protect the recovery of creditors' receivables in the event of a potential bankruptcy. In this context, based on the information included in the preliminary concordat plan, the financial position of the enterprise is analyzed using established and generally accepted methods, and a reasonable assurance report is prepared with the aim of providing reliable information to decision-makers. The assurance engagement underlying this report is conducted by independent auditors in accordance with GDS 3000 and GDS 3400 standards, to assess whether the preliminary concordat plan and the comparative table contain material misstatements arising from error or fraud. The purpose of this study is to evaluate the reasonable assurance audit report, which must be submitted as part of the concordat proposal, within the framework of the relevant auditing standards, and to set out the audit procedures that should be applied to the financial statements in this process. In this regard, in order to achieve a reasonable level of assurance, the audit procedures to be applied to the financial statements are examined with specific reference to cash and bank transactions, trade receivables and payables, inventories, property, plant and equipment, and other key financial statement items.

Keywords: Concordat, Reasonable Assurance Audit Report, Assurance Engagement.

İnceleme Makalesi / Review Article

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 09/04/2026 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 17.07.2026

¹Sorumlu Yazar, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, eceertop@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8710-5953>

²Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, fbitlisli@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1638-8786>

Atf (Citation): Ertop, E. & Bitlisli, F. (2026). Konkordato Talebinde Makul Güvence Raporu Veren Denetim Raporu: Denetim Standartları Perspektifinden Bir İnceleme. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 6(2),151-177.

1. GİRİŞ

15/03/2018 tarih ve 30361 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan *"7101 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"* ile 09/06/1932 tarih ve *"2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu"*nun çeşitli mevzuat hükümlerinde değişiklikler yapılmıştır. İflas ertelemede, alacaklıların herhangi bir şekilde söz sahibi olmaması, sürecin borçlu ile mahkeme arasında yürütülmesi ve yaşanan yargılama sorunları bütüncül olarak ele alındığında *"iflas ertelenmesi müessesesi"*nin yürürlükten kaldırılarak yerine, alacaklılar ile borçlunun bir müzakere neticesinde anlaşmaları ve bu anlaşmanın mahkemece tasdiki esasına dayanan konkordato müessesesinin işlerliğini tahkim etmek adına değişikliğe gidilmiştir.

Konkordatoya ilişkin hükümler *"2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu"*nun 285-309’uncu maddelerinde düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu (İİK) kapsamında konkordato; borçlarını, vadesi geldiğinde ya da vadesinde ödeyememe riskiyle karşı karşıya kalan herhangi bir borçlunun, *"vade verilmek"* veya *"tenzilat yapılmak"* suretiyle borçlarını ödeyebilmek ya da olası bir iflastan kurtulmak adına başvurabileceği bir icra kurumu olarak ifade edilebilir. Konkordato talebine eklenecek belgelere ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla, İİK’nin 286’ncı maddesine dayanılarak, 30671 sayılı Resmî Gazete’de *"Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik"* yayımlanmıştır. Bununla birlikte *"Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’na yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartları’na (TDS) göre yapılacak denetim"* kapsamında hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporu ile dayanaklarının, konkordato talebi aşamasında mahkemeye sunulması zorunlu tutulmuştur. Bu kapsamda makul güvence veren denetim raporunda amaç, konkordato talebinde bulunacak işletmelerin sunacağı *"konkordato ön projesi"*, *"borçlunun mal varlığını gösterir belgeler"*, *"alacaklı ve alacak listesi"*, *"karşılaştırma tablosu"* denetlenerek borçlunun konkordato ön projesindeki teklifinin uygulanabilirliği konusunda makul güvence verilir verilmeyeceğinin tespitinin yapılmasıdır. Bu raporla, hazırlanan ön projede yer alan bilgiler çerçevesinde ilgili işletmenin finansal durumunu bilinen ve genel kabul görmüş yöntemler kullanarak analiz ederek karar alıcılara yardımcı olacak bilgiler sağlanmış olacaktır. Söz konusu yönetmelik uyarınca makul güvence veren denetim raporu, denetim standartları kapsamında denetim kanıtlarının değerlendirilmesi neticesinde, makul bir güvence seviyesiyle şekillenen denetçi görüşünün ve varsa önemli diğer hususların, mahkemeye sunulması için *"Kurum düzenlemeleri"*ne uygun şekilde hazırlanan ve imzalayan bağımsız denetim kuruluşunca sorumluluğu üstlenilen belge olarak nitelendirilebilir (KTEBHY, Md.16). Bu doğrultuda bu rapor, konkordato talebine konu olan ön projeye ilişkin değerlendirmeler bakımından makul güvence tesis etmektedir.

Konkordato ön projesine yönelik gerçekleştirilen çalışma, genel amaçlı finansal tablo denetimi mahiyetinde olmayıp, İİK’nin 286’ncı maddesi ile *"Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik"* kapsamında yürütülen özel amaçlı bir makul güvence denetimidir. Konkordato dosyasına eklenen finansal tablolar ve rayiç değer bilançoları; genel kullanım amacı taşımayan, yalnızca konkordato talebine özgü, yönetim tarafından hazırlanmış özel amaçlı finansal bilgilerdir. Bu tür bilgiler hakkında yürütülen denetimlerde; Bağımsız Denetim Standartları’nın genel hükümleri değil, BDS 805’in özel hükümleri uygulanır. Söz konusu çalışma; GDS 3000; diğer güvence denetimleri, GDS 3400; geleceğe yönelik finansal bilgilere ilişkin güvence denetimleri ve BDS 805; özel amaçlı finansal bilgilerin denetimi çerçevesinde yürütülür. Raporların gerek şekil ve gerekse içerik olarak yasal düzenlemelere uygun olması gerekmektedir.

Belirtilen açıklamalar dikkate alınmak suretiyle bu çalışmanın amacı; konkordato sürecinde sunulması zorunlu olan makul güvence veren denetim raporunun denetim standartları perspektifinden değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda çalışmada, öncelikle konkordato kavramı, konkordato talebi ve eklenmesi gereken belgeler ile sürece ilişkin denetim, hukuki dayanak ve altyapı ele alınmış; akabinde güvence denetimi kavramı, güvence denetimi standartları, unsurları ve güvence denetimi sürecine ilişkin özellik arz eden hususlara yer verilmiş; ayrıca konkordato sürecinde makul güvence düzeyine ulaşılabilmesi amacıyla finansal tablolar üzerinde uygulanması gereken denetim prosedürleri uygulamaya yönelik bir çerçeve içerisinde incelenmiştir.

2. HUKUKİ ÇERÇEVEDE KONKORDATO VE GÜVENCE DENETİMİ

Bu bölümde, konkordato sürecinin hukuki çerçevesi ile makul güvence denetiminin kavramsal temelleri ve ilgili mevzuat ele alınmıştır. Bu kapsamda konkordato süreci, güvence denetimi ve ilgili denetim standartları incelenmiştir.

2.1. Konkordato Kavramı

Konkordato kelimesi esas itibarıyla "*anlaşmalı iflas*" olarak nitelendirilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2026). Genel olarak anlaşmalı iflas olarak algılsa da yasal anlamda konkordato; borçlarının tamamını ödeyemeyecek derecede mali durumu bozulmuş olan borçlunun, alacaklılarıyla yaptığı anlaşmanın mahkeme tarafından onaylanması anlamına gelmektedir. Mal varlığının alacaklılara devrine ilişkin türü bakımından değerlendirildiğinde ise konkordato, anlaşmalı iflas kavramı ile örtüşmektedir (Aydemir, 2019, s.17–18). Basit bir ifadeyle konkordato; borçlunun mali durumunun bozulması sonucunda, alacaklıların belirli bir plan dâhilinde kendi aralarında anlaşmaları ve bu anlaşmanın mahkeme tarafından onaylanması suretiyle alacaklarını tahsil etmeleri olarak da tanımlanabilmektedir (Uyanık, 2021, s.30). Zor duruma düşen, mali dengesizlik yaşayan borçlu, borçlarını eksiksiz ve belirlenen süre zarfında ödemek mecburiyetinde bırakılırsa, mevcuttaki malvarlığı borçlarını karşılama konusunda yetersiz kalacak, iflasa tabi kimselerdense ya iflas edecek ya da önce davranan alacaklılar alacaklarını alıp diğer alacaklılar hiçbir şey alamayacaktır. İşte bu durumda olan bir borçlu alacaklılarıyla kanun gereği öngörülen usulle mutabakat oluşturursa, alacaklılarının kabul ettikleri oranda veya sürede borçlarını ödeyerek borç yükünden kurtulacaktır (Pekcanitez vd., 2018, s.9). Konkordato, nakit akışındaki dalgalanmaların yapılandırılmış bir plan aracılığıyla giderilmesini amaçlayan, borçlulara yönelik geliştirilmiş bir borç ödeme sistemidir (Işıktaç, 2018, s.15). Konkordato Müessesesi, borç ödeme güçlüğü yaşayan şirket ve kooperatiflerin toplam borçlarından kısmen kurtulmalarını sağlayarak kalan borçlarını ödeme kabiliyetlerini artırmayı hedefleyen proje odaklı bir kurumdur (Ertuğrul, 2024, s.117).

Konkordato, icra veya iflas takibi gibi bir takip yolu olarak kabul edilemez. Zira bu prosedür, alacaklıların borçluyu ne cüzi ne de külli şekilde takip etmesine imkân tanımaktadır. Bilakis konkordato, borçlunun olası takiplerden korunmasını, borçlarının yeniden yapılandırılmasını ve özellikle iflas durumlarının önüne geçilmesini hedefleyen bir müessesedir. Ayrıca konkordato talebinde bulunabilmek için borçlunun sıfatı, iflas hâlinde olduğu gibi belirleyici değildir; iflasa tabi olup olmamasına bakılmaksızın, gerekli şartların oluşması hâlinde herkes konkordato talebinde bulunabilmektedir (Pekcanitez vd., 2018, s.442).

Konkordato projesi sayesinde borçlu işletmelerin borçlarını ödeyebilmeleri için uygun koşullar oluşturulmakta; alacaklılar bakımından alacaklarını tahsil etme imkânı sağlanmakta; borçlu işletmelerin borçlarını yapılandırarak ticari faaliyetlerini sürdürebilmelerinin yolu açılmaktadır. Ayrıca, borçlu ve alacaklı taraflar açısından hukuki bağlayıcılığa sahip olması nedeniyle karşılıklı menfaat dengesinin gözetilmesi mümkün olmaktadır (Kaya vd., 2020, s.80). Konkordato, borçlunun mal varlığının korunması amacıyla, borçluyu haciz ve iflas tehdidinden koruyarak ekonomik varlığının devamını sağlamakta ve bu yönüyle alacaklılara da dolaylı fayda sunmaktadır. Yetkili makam tarafından onaylanan düzenlemelere uygun şekilde, belirli bir süre içerisinde ödeme yapılmasını öngören konkordato, alacaklılara alacaklarını tahsil etme imkânı sağlamaktadır (Geniş & Can, 2021, s.82). Konkordato müessesesi ile nihai olarak amaçlanan, işletmenin sürekliliğinin sağlanmasıdır (Özşahin Koç & Uzun, 2020, s.512).

2.2. Konkordato Talebi ve Sürecin Başlatılması

Konkordato, mali kriz dönemlerinde karşılaşılan haciz ve iflas süreçlerinde borçluları takiplerden korumakta ve borçluların mali durumlarını güçlendirerek ekonomik varlıklarını sürdürmelerine olanak tanımaktadır (Pekcanitez vd., 2018, s.446). Konkordato hükümlerinden borçlunun tacir ya da gerçek veya tüzel kişi olmasının önemi olmadan herhangi bir borçlu faydalanabilir. Konkordato talebi olan borçlunun birden fazla alacaklısının olması gerekir (Coşkun, 2019, s.37-43). Konkordato başvurusu, borçlu yahut borçlunun iflasa götürülebilmesi için başvuru hakkı bulunan alacaklılar tarafından, Asliye Ticaret Mahkemesi'ne başvurulmak suretiyle gerçekleştirilebilmektedir (Kıymık & Bitlisli, 2021, s.99). Konkordato talep edilebilmesinin temel şartlarından biri

de borçlunun, kendi işletmesiyle ilgili nakit akımlarını belirli varsayımlar çerçevesinde projekte ederek müracaat etmesidir (Çukacı, 2019, s.4). Söz konusu talebin alacaklılardan biri tarafından ileri sürülmesi hâlinde, borçlunun İİK Md. 286 kapsamında öngörülen bilgi ve belgeleri, mahkemece belirlenecek uygun süre içerisinde eksiksiz biçimde sunması gerekmektedir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi durumunda mahkeme tarafından borçlu hakkında geçici mühlet kararı tesis edilmektedir. Buna karşılık, belirtilen şartların sağlanamaması hâlinde geçici mühlet kararı verilmemekte ve konkordato talebi reddedilmektedir (Yavuz, 2019, s.240).

2.3. Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler

Konkordato talebinde bulunmak isteyen borçlu, alacaklılarıyla konkordato akdetme iradesini ve mühlet talebini içeren dilekçesinin yanı sıra, mevzuatta talep dilekçesine eklenmesi zorunlu kılınan belgeleri de eksiksiz biçimde hazırlayarak ticaret mahkemesine sunmak suretiyle başvurusunu gerçekleştirir (Kaman, 2021, s.22). Konkordato talebine hangi belgelerin ekleneceği İİK'nin 286'ncı maddesi ve 30671 Sayılı, *"Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler Hakkında Yönetmelik"* 5'inci ve 11'inci maddeleri arasında belirtilmiştir. Bu hükümler doğrultusunda, borçlunun konkordato talebine eklemesi gereken belgeler; *"konkordato ön projesi"*, *"borçlunun mal varlığını gösterir belgeler"*, *"alacaklılar ve alacak listeleri"*, *"karşılaştırmalı tablo"* ve *"makul güvence veren denetim raporu"* dur. Ayrıca borçlu, konkordato süreci kapsamında mahkeme veya konkordato komiseri tarafından talep edilebilecek diğer belge ve kayıtları da sunmakla yükümlüdür. Söz konusu belgelere ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2.3.1. Konkordato Ön Projesi

Konkordato ön projesi, konkordato başvurusuna eklenmesi gereken ilk ve en önemli belge niteliği taşımaktadır. Bu kapsamda, ön projede yer alması gereken asgari unsurlar mevzuatta açıkça düzenlenmiş olup, söz konusu unsurlar (İİK, Md.286/1-a; KTEBHY, Md.6):

- Borçlunun, borçlarını hangi oranda veya vadede ödeyeceği.
- Alacaklıların, alacaklarından hangi oranda vazgeçmiş olacakları.
- Borçlunun, ödemelerin yapılması için mallarını satıp satmayacağı.
- Borçlunun faaliyetine devam edebilmesi ve alacaklılara ödemelerini yapabilmesi için gerekli malî kaynağı hangi yöntemle sağlayacağı; bu kapsamda sermaye artırımı veya kredi temini yoluna gidip gitmeyeceği yahut başka bir yöntem kullanıp kullanmayacağı şeklinde belirlenmiştir.

Konkordato ön projesi geleceğe yönelik finansal bilgi³ niteliğindedir dolayısıyla konkordato ön projesi gerçekleşmiş finansal bilgi niteliğinde olmayıp, yönetim tarafından geleceğe yönelik varsayımlar çerçevesinde oluşturulmuş, denetçinin ise yalnızca makullüğünü değerlendirmekle yükümlü olduğu bir finansal bilgidir.

Ön proje, borçlunun ödeme planı, mali kaynakları ve işletme ile faaliyetlerini nasıl iyileştireceğini ortaya koymaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere, söz konusu proje bir ön projedir; bu bağlamda, konkordato süreci devam ederken resen veya alacaklıların talebi doğrultusunda, geçici mühlet ve kesin mühlet dönemlerinde ön projede değişiklik yapılması mümkündür. Böylelikle borçlu, alacaklılar toplantısına başlangıçta sunulan ön projeden farklı bir konkordato projesi sunma olanağına sahip olmaktadır (Yavuz, 2019, s.241). Bu projede öncelikli olarak incelenmesi gereken husus, işletmenin nakit akışını hangi yöntemle sağlayacağıdır. Başka bir deyişle, *"borçlu nakit olmayan varlıklarını satarak nakde mi dönüştürecek"*, *"sermaye artırımı yoluna mı gidecek"*, *"kredi bulabilecek mi ya da bulmalı mıdır"* sorularının proje kapsamında açık bir şekilde yanıtlanması gerekmektedir (Ertuğrul, 2024, s.119). Konkordato ön projesinde borçlu, borçlarını hangi oran dâhilinde ve hangi zaman aralıklarıyla, ne şekilde bir vade planı çerçevesinde ödeyeceğini net bir şekilde belirleyerek göstermelidir. Bu kapsamda, alacaklıların alacaklarının hangi kısmından feragat etmiş sayılacakları da açık, anlaşılır ve tereddüde yer vermeyecek şekilde belirtilmelidir.

³ GDS 3400 uyarınca ileriye yönelik finansal bilgiler; *"gelecekte meydana gelebilecek olaylar ve işletmenin muhtemel eylemleriyle ilgili varsayımlara dayanan finansal bilgiler anlamına gelir. Söz konusu finansal bilgilerin niteliği büyük ölçüde subjektiftir ve hazırlanması önemli ölçüde muhakeme kullanılmasını gerektirir. İleriye yönelik finansal bilgiler bir tahmin veya projeksiyon (öngörü) olabilir; veya bu ikisinin bir birleşimi olabilir."*

2.3.2. Borçlunun Mal Varlığını Gösterir Belgeler

Borçlu, malvarlığının durumunu gösterir belgeleri konkordato talebine eklemekle yükümlüdür. Bunun yanında, defter tutma yükümlülüğü bulunan borçluların, ayrıca aşağıda belirtilen belgeleri de başvurularına eklemeleri gerekmektedir (İİK, Md.286/1-b; KTEBHY, Md.7⁴):

- a) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre hazırlanan son bilanço.
- b) Gelir tablosu.
- c) Nakit akım tablosu.
- ç) İşletmenin devamlılığı esasına göre hazırlanan ara bilanço.
- d) Aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanan ara bilanço.
- e) Ticari defterlerin açılış ve kapanış tasdikleri ile elektronik ortamda oluşturulan defterlere ilişkin e-defter berat bilgileri.
- f) Maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ait olup defter değerlerini içeren listeler.
- g) Tüm alacak ve borçları, vadeleri ile birlikte gösteren liste ve belgeler.
- ğ) Borçlunun malî durumunu açıklayıcı diğer bilgi ve belgeler.

2.3.3. Alacaklılar ve Alacak Listeleri

Konkordato talebine eklenmesi gerekli bulunan bir diğer belge, alacaklıların kimler olduğunu; toplam alacak miktarını ve imtiyaz durumunu gösteren bir tablodur. Borçlu, söz konusu tabloda hem alacaklıları liste haline getirirken hem de alacaklılardan hangilerinin İİK kapsamında imtiyazlı olduğunu beyan edecektir (Pekcanitez vd., 2018, s.448).

Nihayetinde, konkordato talep eden borçlunun asliye ticaret mahkemesine sunacağı tabloda, konkordato projesi çerçevesinde hangi alacaklıya, ne miktarda ve hangi sıra dâhilinde ödeme yapılacağının açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, konkordato süreci içerisinde yeni alacak bildirimlerinin yapılabilmesi ve bu bildirimlerin kabul edilebilmesi nedeniyle, başvuru aşamasında sunulan söz konusu tablonun içeriği süreç boyunca değişikliğe uğrayabilmektedir (Pekcanitez & Erdönmez, 2018, s.114).

2.3.4. Karşılaştırmalı Tablo

"Borçlu, konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile iflası hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tabloyu konkordato talebine ekler" (İİK, Md.286/1-d; KTEBHY, Md.9). İİK Md.286/1-d bendinde ek bir tablo daha yer almaktadır. Söz konusu tabloda, borçlunun ön projesindeki teklifinin kabulü halinde alacaklılara düşecek pay ile borçlunun konkordato talebinin reddedilmesi ve iflâsına karar verilmesi durumunda düşecek payın karşılaştırmalı bir şekilde sunulması gerekmektedir. Bu tablonun talep edilmesindeki ana nedenin, alacaklılara konkordato projesinin tasdiki halinde ödenecek miktarın, borçlunun iflâsına karar verilmesi halinde dağıtılacak paydan fazla olacağının, başka bir ifadeyle, alacaklıların konkordatonun onaylanmasından herhangi bir zarar görmeyeceklerinin göstergesi olduğunu söylemek mümkündür (Kıymık, 2021, s.84; Pekcanitez & Erdönmez, 2018, ss.114-115).

2.3.5. Makul Güvence Veren Denetim Raporu

Makul güvence veren denetim raporu, 19/12/2018 tarih ve 30630 Sayılı Resmî Gazete'de, 7155 sayılı Kanunun 13'üncü maddesi ile İİK'nin Md.286/1-e'de yapılan değişiklikle, finansal analiz raporundan, makul güvence veren denetim raporuna dönüştürülmüştür. Bu dönüşümle birlikte kötü niyetli olarak konkordato talep eden gerçek ya da tüzel kişilerin önüne geçilmiştir. Konkordato talebine eklenecek olan bu belgenin, artık Sermaye Piyasası Kurulu'nca yetkilendirilen bir kuruluş tarafından hazırlanmayacağı, bunun yerine özellikle *"Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu"*nca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşunca sorumluluğu üstlenilen Türkiye Denetim Standartları çerçevesinde yürütülecek denetim faaliyeti kapsamında hazırlanacağı ve

⁴"2018/11597 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca bağımsız denetime tabi olan borçlular için, birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılanların bağımsız denetimden geçmiş olması gerekir. Birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan finansal tabloların tarihi bakımından, bunlara ilişkin hesap dönemi kapanışı üzerinden bir takvim yılı geçmemiş olmalıdır. Diğer bentlerde sayılan tablo, bilgi ve belgelerin tarihi ise mahkemeye başvuru tarihinden en fazla doksan gün öncesine ait olabilir. Birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde sayılan tablolar finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanır."

ön projedeki teklifin uygulanabilirliğine dair makul güvence veren denetim raporunu ve dayanaklarını kapsayacağı öngörülmüştür (Akin, 2021, s.13; Bayrak, 2023, ss.1196-1197).

KTEBHY Md.16 uyarınca makul güvence veren denetim raporu; *"denetim kanıtlarının Türkiye Denetim Standartları çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda, makul güvence seviyesine uygun şekilde oluşturulan denetçi görüşünün ve varsa dikkat çekilmek istenen diğer hususların, mahkemeye sunulması amacıyla Kurum düzenlemelerine uygun olarak hazırlanan ve imzalayan bağımsız denetim kuruluşu tarafından sorumluluğu üstlenilen belge"* şeklinde ifade edilmiştir.

Bu rapor:

- Genel amaçlı finansal tablo denetimi değildir,
- Yalnızca konkordato talebine özgüdür,
- Özel amaçlı (special purpose) bir denetimdir.

İİK'nin 286'ncı maddesine eklenen fıkra ile aynı maddesindeki *"birinci fıkranın (e) bendi kapsamında düzenlenecek raporlar ve bu raporlara dayanak olacak denetimlerde, denetim kuruluşlarının faaliyetleri, hak ve yükümlülükleri, raporların inceleme ve denetimleri, bu raporlar sebebiyle doğacak idari ve hukuki sorumluluk ile diğer hususlar hakkında 26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri"*nin uygulanacağı öngörülmüştür. Böylelikle, konkordato ön projesindeki teklifin gerçekleştirilebilirliği konusunda makul güvence veren denetim raporlarını hazırlamakla yükümlü olanların çalışma usulleri, denetimleri ve sorumlulukları net bir şekilde düzenlenmiş olup, bu kapsamda hazırlanacak rapor aracılığıyla konkordato talep eden borçlunun gerçek mali durumunun mahkemeye taşınması sağlanmış olacaktır (Yavuz, 2019, ss.246-247).

2.4. Konkordato Sürecinde Denetim

Denetim, borçlunun konkordato ön projesinde sunduğu teklifin başarılı bir şekilde gerçekleşeceğine dair makul güvence verilir verilmeyeceğini tespit etmek amacıyla yapılır (KTEBHY, Md.12). Konkordato başvurusunda, başvuru şartlarına eklenen makul güvence veren denetim raporu ile, konkordato başvurusu yapacak olan kişinin ön projesiyle ilgili makul güvence sağlanarak iyi niyet hususu da güvence altına alınmaya çalışılmaktadır (Koç, 2021, s.140). Buna paralel olarak, borçlunun sunduğu belgeler ve finansal bilgiler, ilgili denetim standartlarına uygun olarak değerlendirilmekte ve makul güvence sağlayacak denetim sürecinin çerçevesi bu standartlar temelinde belirlenmektedir. Bu bağlamda borçlunun malvarlığının durumunu gösteren belgeler ile alacaklı ve alacak listesi, *"Özel Hususlar – Tek Bir Finansal Tablonun Bağımsız Denetimi İle Finansal Tablolardaki Belirli Unsurların, Hesapların veya Kalemlerin Bağımsız Denetimi"* başlıklı *"Bağımsız Denetim Standardı 805"*e; konkordato ön projesi ile karşılaştırma tablosu, *"Tarihî Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri"* başlıklı *"Güvence Denetimi Standardı 3000"* ve *"İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi"* başlıklı *"Güvence Denetimi Standardı 3400"*e uygun olarak denetlenir (KTEBHY, Md.13/1).

Bağımsız Denetim Yönetmeliği Md. 4/1-b uyarınca; *"Bağımsız denetim: Finansal tablo ve diğer finansal bilgilerin, finansal raporlama standartlarına uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, denetim standartlarında öngörülen gerekli bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanmasını"* ifade eder; dolayısıyla, bağımsız denetimin finansal tabloların denetimi anlamına geldiğini söylemek mümkündür. Öte yandan, konkordato makul güvence raporları finansal tablo denetimi niteliğinde değildir. Güvence denetimleri, bağımsız denetim (BDS) kapsamındaki denetimlerle aynı olmayıp, bu çalışmalarda BDS hükümlerinin tümünün uygulanması beklenmez.

KTEBHY 15'inci maddesi uyarınca;

(1) Denetim kanıtı, denetim konusunda denetim kıstası çerçevesinde önemli uyumsuzluklar bulunup bulunmadığı hususunda güvence verilmesini teminen görüş bildirmeye yönelik olarak bağımsız denetçi tarafından elde edilen ve belirlenen güvence seviyesi için yeterli ve uygun bilgi, belge ve beyanlardır. Bu kanıtlar, denetimin Türkiye

Denetim Standartları çerçevesinde ve mesleki şüphecilik içinde planlanması ve gerçekleştirilmesi suretiyle elde edilir ve tevsik edilir.

(2) Denetim, denetimin konusunda önemli uyumsuzluklara yol açabilecek koşulların mevcut olabileceği göz önünde bulundurularak, mesleki şüphecilik içinde planlanır ve gerçekleştirilir. Önemlilik, mevcut koşullar içinde değerlendirildiğinde, denetim konusu ile denetim kıstası arasındaki uyumsuzluğun boyutuna, niteliğine veya her ikisine bağlıdır.

(3) Bağımsız denetim kuruluşu, borçlunun ileriye yönelik finansal bilgilere dair varsayım ve tahminlerinin makul olup olmadığına ilişkin kendisini ikna eden kanıtları elde eder. Bu kanıtları elde edememesi durumunda, konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesine ilişkin olumlu sonuca varamaz.

İİK Md. 286, BDS kapsamında bir finansal tablo denetimi öngörmemekte; bunun yerine özel amaçlı bir "makul güvence" çalışması düzenlemektedir. Bağımsız denetim faaliyetleri, denetimin amacına ve kapsamına göre "genel amaçlı" ve "özel amaçlı" olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. İİK 286'ncı maddesi kapsamında hazırlanan çalışmalar ise, belirli finansal tablolarla sınırlı "özel amaçlı denetim" sözleşmeleri niteliğindedir. Bu kapsamda düzenlenen raporlar, BDS 805 çerçevesinde özel amaçlı finansal tabloların denetimi kapsamında ele alınmalıdır. BDS 805 uyarınca denetçi, finansal tabloların tamamı yerine yalnızca belirli bir unsura, hesaba veya kaleme ilişkin denetim yürütmektedir.

Türk Ticaret Kanunu (TTK) Md. 397 uyarınca; "denetime tabi olan anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları, denetçi tarafından, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'na yayımlanan uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartları'na göre" denetlendiğini ve bu açıklama dahilinde konkordato ön projesinin TTK kapsamındaki finansal tablolar arasında yer almadığını, dolayısıyla TTK Md. 397 kapsamındaki BDS'ye tabi bir iş olmadığını söylemek mümkündür; yani TTK, konkordato denetiminin BDS kapsamında olmadığını doğrulamaktadır.

2.5. Güvence Denetimi Kavramı

Güvence denetiminin mevzuat kapsamında öngörülen kavramsal tanımı; "sorumlu taraf dışındaki hedef kullanıcıların, denetime konu bilgiye (diğer bir ifadeyle dayanak denetim konusunun kıstaslar uygulanmak suretiyle ölçümünün veya değerlendirilmesinin bir çıktısı) ilişkin güven seviyesini artıracak şekilde tasarlanmış bir sonuç bildirmek üzere, denetçinin yeterli ve uygun kanıt elde etmeyi amaçladığı denetim" olarak ifade edilmektedir (GDS 3000, 2020, 12-i). Sözleşmeye dayalı olarak taraflar arasındaki ilişkinin doğrulanması veya bu ilişkinin belirli ölçütler çerçevesinde denetlenmesi sonucunda, dış bir uzman tarafından güvence sunulmasını ifade eden bir denetim türüdür (Uzun Kocamış, 2019, s.1093). Başka bir ifadeyle, sağlanan hizmetlerin yüksek kaliteye sahip olduğunun ya da olmadığının bağımsız uzmanlar tarafından doğrulanması suretiyle, tarafların ilgili örgüte duyduğu güven seviyesini artıran denetim faaliyetleridir (Yılmaz & Karakaya, 2020, s.459). Karar vericiler tarafından, karar alma süreçlerinde kullanılan bilgilerin güvenilirliğini artırmak için bağımsız denetim ve vergi denetiminin yanında güvence denetimi de talep edilmektedir (Çoşkun Arslan & Demirkan, 2017, s.128).

Güvence denetiminde denetçinin temel amacı, denetime konu edilen bilginin önemli yanlışlık içerip içermediğine ilişkin olarak, mevcut koşullar çerçevesinde makul veya sınırlı düzeyde güvence elde etmektir. Bu doğrultuda denetçi, ulaştığı güvence düzeyine uygun bir sonuca varmakta ve bu sonucun dayanaklarını içeren yazılı bir rapor düzenleyerek, denetim konusunun ölçüm veya değerlendirme sürecine ilişkin çıktılar hakkında görüş bildirmektedir. Ayrıca, Güvence Denetim Standartları (GDS) ile öngörülen diğer bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmesi de denetimin amaçları arasında yer almaktadır (GDS 3000, 2020, 10).

Bağımsız denetim, finansal bilgilerin güvenilirliğini sağlamaya yönelikken; güvence denetimi, ağırlıklı olarak finansal olmayan bilgilerin güvenilirliğini temin etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede güvence hizmetlerinin temel amacı, işletmeye ilişkin finansal ve finansal olmayan bilgiler üzerindeki güvenilirlik ve kalite düzeyini artırmaktır (Uzun Kocamış, 2019, s.1093). Bu bağlamda güvence denetimi, konkordato sürecinde sunulan bilgi ve belgelerin güvenilirliğini sağlamada önem arz etmektedir. Bağımsız denetçi tarafından yürütülen inceleme hem

mahkemenin hem de alacaklıların karar süreçlerinde kullandıkları verilerin doğruluğunu artırarak sürecin şeffaflık ve etkinliğine katkı sunabilmektedir.

2.6. Güvence Denetimi Standartları

Güvence denetimi standartlarının amacı, tarihi finansal tablolar dışında kalan finansal bilgilerin incelenmesine ve güvence sözleşmelerinin oluşturulmasına ilişkin olarak denetçilere yol göstermek; bu süreçte uygulanacak temel ilkeleri ve teknik esasları belirlemektir (Özer Tamer, 2013, s.156). Güvence denetim standartları;

- "GDS 3000 Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri,
- GDS 3400 İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi,
- GDS 3402 Hizmet Kuruluşundaki Kontrollere İlişkin Güvence Raporları,
- GDS 3420 Bir İzahnamede Yer Alan Proforma Finansal Bilgilerin Derlenmesine İlişkin Raporlama Yapmak Üzere Üstlenilen Güvence Denetimleri" şeklinde düzenlenmiştir (KGK, 2026).

Bu çalışma kapsamında, güvence denetim standartları arasından GDS 3000 ve GDS 3400 ele alınacaktır.

2.6.1. Güvence Denetimi Standardı 3000 (GDS 3000) Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri

2003 yılında, güvence hizmetlerinin gelişen bir alan olarak kabul edilmesiyle birlikte, IAASB tarafından ISAE 3000 standardı onaylanmıştır. Zaman içerisinde standardın pratik uygulamaları incelenmiş ve bazı temel kavramların uygulanmasına ilişkin hususların daha açık şekilde ortaya konulması ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla IAASB, Mart 2009'da başlattığı projeyi tamamlayarak Mart 2011'de revize edilmiş ISAE 3000 standardını onaylamıştır. Bu standart esas alınarak Türkiye'de de GDS 3000 yasal olarak yürürlüğe girmiştir (Aydoğan & Ertugay, 2024, s.233).

GDS 3000, tarihi finansal bilgilerin bağımsız denetimi veya sınırlı bağımsız denetim dışındaki güvence denetimlerini kapsamaktadır ve bu standardın amacı; denetçinin makul ya da sınırlı güvence sağlayacağı doğrulama hizmetlerine ilişkin temel ilkeleri düzenlemek, denetim sürecinin aşamalarında yapılması gerekenleri açıklamak ve denetçiye yol göstermektir (Karacan & Uygun, 2016, s.420; GDS 3000, 2020, 5-10; BDS 805, 2023, 10; Ural & Yanık, 2022, s.505).

Güvence denetimi faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında GDS 3000'in esas alınması ve denetime konu sürece ilişkin diğer güvence denetimi standartlarıyla uyumlu bir raporun hazırlanması gerekmektedir. Bu kapsamda denetçinin güvence denetimi sürecinde ulaşmayı hedeflediği amaçlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Dinç & Atabay, 2016, s.1530):

- Denetime konu olan bilginin önemli bir yanlışlık içerip içermediğine dair makul güvence veya sınırlı güvence elde etmek,
- Güvence raporu aracılığıyla denetim konusunun ölçüm veya değerlendirmesine ilişkin sonuçları bildirmek, (birden fazla sürecin bulunması hâlinde, her bir süreç için ayrı sonuç raporları hazırlanması ve bu raporların güvence düzeylerinin farklılık gösterebileceğinin dikkate alınması) ve
- Hem GDS 3000'e hem de ilgili diğer tüm güvence denetim standartlarına uygun bildirimleri gerçekleştirmektir.

2.6.1.1. Makul Güvence Denetimi

Makul güvence; Kalite Kontrol Standardı (KKS) 1 ve BDS 200/13-e uyarınca, finansal tabloların denetimi çerçevesinde, yüksek fakat mutlak olmayan bir güvence seviyesi olarak tanımlanmaktadır. GDS 3000/12-i(a) kapsamında makul güvence denetimi kavramı ise "denetçinin, denetimin yapıldığı şartlarda, varacağı sonuca dayanak olarak güvence denetim riskini kabul edilebilir düşük bir seviyeye indirdiği güvence denetimi" şeklinde ifade edilmiştir.

Denetçi tarafından yeterli ve uygun denetim kanıtlarının elde edilmesi suretiyle denetim riskinin kabul edilebilir bir seviyeye indirilmesi hâlinde makul güvence sağlanmış kabul edilmektedir. Bununla birlikte, bu durum mevcut olan önemli bir yanlışlığın her koşulda tespit edileceği anlamına gelmemektedir (BDS 200, 2020, s.4; BDS 805,

2023, s.21). Yanlışlıklar, hata ya da hile kaynaklı olarak ortaya çıkabilmektedir. Söz konusu yanlışlıkların, tek başına veya birlikte değerlendirilmesi sonucunda, finansal tablo kullanıcılarının bu tablolara dayanarak alacakları ekonomik kararları etkilemesinin makul ölçüde beklenmesi hâlinde, söz konusu yanlışlıklar önemli nitelikte kabul edilmektedir (BDS 805, 2023, s.21). Denetçi tarafından ulaşılan sonuç, dayanak denetim konusunun belirlenen kıstaslar çerçevesinde ölçülmesi veya değerlendirilmesi neticesinde elde edilen çıktıya ilişkin görüşün ortaya konulması suretiyle ifade edilmektedir (GDS 3000, 2020, 12-i(a)). Ayrıca, GDS 3000/69-i(ii) hükmü uyarınca, makul güvence denetimlerde denetçi görüşünün pozitif bir ifade biçimiyle sunulması gerekmektedir.

Makul güvence, mutlak güvenceden daha düşük bir seviyede güvenceyi ifade etmektedir (GDS 3000, 2020, A14). Denetimde mutlak güvenceden söz edilememesinin temel nedenleri; zaman kısıtları ve kanıt toplama maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle önemli hatalardan arındırma amacının bulunması, işletmelerin iç kontrol sisteminin etkinliği ve insan faktöründen kaynaklı olmasıdır (Dabbağolu & Can, 2018, s.45).

İİK'nin 286'ncı maddesi ile "*Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik*" uyarınca yürütülen konkordato ön projesine ilişkin özel amaçlı makul güvence denetimleri; genel amaçlı finansal tablo bağımsız denetimi niteliğinde olmayıp, işletmenin konkordato sürecinde borçlarını ödeme kabiliyetine ilişkin makul güvence sunmayı amaçlayan, kapsamı ve sonuçları itibarıyla mahkeme nezdinde sınırlı hukuki etki doğuran ve özel düzenlemelere tabi çalışmalarlardır. Bu nedenle, söz konusu denetimlerin genel amaçlı finansal tablo denetimleri için öngörölmüş Bağımsız Denetim Standartları ile birebir aynı değerlendirme ölçütlerine tabi tutulması, denetimin hukuki mahiyetiyle bağdaşmamaktadır. Makul güvence denetiminin BDS ile karşılaştırılamayacağı mevzuatta açıkça düzenlenmiş olup, GDS 3000'in ilgili hükümleri uyarınca makul güvence denetimi;

- Kapsamı BDS'ye göre daha dar olan,
- Yürütölen işlemler bakımından daha sınırlı kanıt gerektiren,
- Denetçinin iç kontrol testlerini BDS formatında uygulamakla yükümlü olmadığı,
- Denetçinin geleceğe yönelik finansal projeksiyonları değil, varsayımların makullüğünü değerlendirdiği bir denetim türüdür.

Konkordato ön projesinde makul güvence inceleme bulguları, genel amaçlı finansal tablo bağımsız denetimleri için düzenlemiş standartlarda yer alan hükümlere dayandırılması uygun görünmemektedir. Konkordato ön projesine ilişkin makul güvence denetimi; denetim riskinin, kanıt toplama kapsamının, denetçinin sorumluluk sınırlarının farklılaştığı özel amaçlı bir güvence hizmeti niteliği taşımaktadır. Bu itibarla, ilgili olmayan standart setine dayanılması hâlinde yapılan değerlendirmeler hukuki açıdan tartışmalı görünmektedir.

Makul güvence denetimlerinde, şekli eksikliklerin (çalışma kâğıtlarının dizilimi, bazı belgelerin farklı klasörlerde yer alması, notların özet formatta tutulması, dosya içi tarama kalitesinden kaynaklanan benzeri şekli dokümantasyon değerlendirmeleri) denetçi görüşünün doğruluğunu veya denetim kalitesini doğrudan etkilediği değerlendirilmemektedir.

2.6.1.2. Sınırlı Güvence Denetimi

Sınırlı güvence denetimi kavramı, denetçinin uyguladığı prosedürler ve elde ettiği kanıtlar çerçevesinde, denetime konu bilginin önemli yanlışlık içerdiğine işaret eden herhangi bir hususun dikkatini çekip çekmediğine ilişkin bir sonuç bildirdiği güvence denetimi türünü ifade etmektedir (GDS 3000, 2020, 12-i(b)).

Bu denetim türünde yürütölen çalışmaların niteliği ve zamanlaması, makul güvence denetimine kıyasla farklılık göstermekte olup, kapsamı da daha dar bir çerçevede gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle sınırlı güvence denetimi sonucunda elde edilen güvence düzeyi, makul güvence denetimine nazaran önemli ölçüde daha düşük seviyededir. Sınırlı güvence denetimi sonucunda ulaşılan kanaat; denetçinin uyguladığı prosedürler ve ulaştığı denetim kanıtları doğrultusunda, denetime konu bilgilerin önemli yanlışlıklar içerdiği yönünde bir değerlendirme yapılmasını gerektiren herhangi bir hususun bulunup bulunmadığını ifade edecek şekilde raporlanmaktadır (GDS 3000, 2020, 69). GDS 3000/12-i(b) uyarınca;

Sınırlı güvence denetiminde denetçi sınırlı güvence denetim riskini, denetimin içinde bulunduğı şartlar altında kabul edilebilir düşük bir düzeye indirir. Bununla birlikte, bildirilen sonucun dayandığı bu risk, herhangi bir makul

güvence denetimindeki güvence denetim riskinden daha yüksektir. Sınırlı güvence denetiminde uygulanan prosedürlerin niteliği, zamanlaması ve kapsamı, makul güvence denetimi için gerekenle karşılaştırıldığında oldukça sınırlıdır. Ancak denetçinin mesleki muhakemesine göre anlamlı bir güvence seviyesi elde etmek üzere planlanır. Anlamlı olması için, denetçi tarafından elde edilen güvence seviyesinin, hedef kullanıcıların denetime konu bilgiye olan güvenlerini, açıkça belli bir önem (ilgi) seviyesine getirme olasılığının bulunmasıdır.

Sınırlı güvence denetimlerinin güvence aralığı, belirli bir önem seviyesine ulaşma ihtimali bulunan güvence ile makul güvence arasında yer almakta olup, bu iki güvence seviyesi arasında konumlanan bir aralıkta değişkenlik göstermektedir (GDS 3000, 2020, A5).

2.6.1.3. Doğrulama Hizmeti

Doğrulama hizmeti, denetçi dışındaki bir tarafça, dayanak denetim konusu üzerinde belirlenmiş kıstaslar doğrultusunda ölçüm veya değerlendirme yapılmasını içeren bir güvence denetimi türüdür. Bu bağlamda, *"doğrulama hizmetinde denetçinin vardığı sonuç, denetime konu bilginin önemli yanlışlık içerip içermediğine ilişkindir. Denetçinin ulaştığı sonuç belirtilen hususlar kullanılarak ifade edilebilir: dayanak denetim konusu ve geçerli kıstaslar, denetime konu bilgi ve geçerli kıstaslar veya uygun olan tarafça/taraflarca verilen beyan"*dır (GDS 3000, 2020, 12-ii(a)).

Doğrulama hizmetleri, denetçi dışındaki bir uzman tarafından denetime konu bilginin belirli kıstaslara göre ölçülmesi ve denetlenmesidir (Can, 2020, s.27). Doğrulama hizmeti kapsamında yürütülebilecek denetimlere; sürdürülebilirlik performansına ilişkin raporlar, mevzuata uyuma yönelik beyanlar ve paranın değerinin karşılığına ilişkin ölçüm veya değerlendirmeler hakkında güvence sağlanmasına yönelik denetimler örnek olarak gösterilebilmektedir (GDS 3000, 2020, A8).

2.6.1.4. Doğrudan Denetim

Doğrudan denetim, denetçinin dayanak denetim konusunu geçerli kıstaslar çerçevesinde bizzat ölçtüğü veya değerlendirdiği ve bu süreç sonucunda elde edilen denetime konu bilgiyi güvence raporu kapsamında ya da rapora eklenmiş biçimde sunduğu bir güvence denetimi türü olarak ifade edilmektedir (GDS 3000, 2020, 12-ii(b)). Doğrudan denetimde, uygulayıcı tarafından konuya ilişkin değerlendirme yapılırken, kullanıcıların doğrudan erişemediği ölçüm ve değerlendirme sonuçlarına ilişkin olarak, ölçüm ve değerlendirmeyi yapan sorumlu taraftan bir beyan alınmaktadır (Dinç & Atabay, 2016, s.1531).

2.6.2. Güvence Denetimi Standardı 3400 (GDS 3400) İleriye Yönelik Finansal Bilgilerin İncelenmesi

Finansal raporlar, özel durum açıklamaları, sermaye piyasası araçlarının halka arzında düzenlenecek olan izahnameler ve konkordato durumunda düzenlenecek konkordato ön projesi, işletmeler hakkında geleceğe ilişkin birtakım bilgileri barındırabilmektedir. Bu bilgiler gelecekte meydana gelebilecek olaylarla işletmelerin olası işlem ve eylemleri hakkında varsayımlara dayanan bilgileri içermektedir. İşletmelere yönelik tahminler, beklentiler, projeksiyonlar, planlar ve hedefler gibi unsurlar, işletmenin geleceğine dair bilgi niteliği taşımaktadır. Ancak söz konusu bilgiler, doğruları gereği belirli ölçüde öznel unsurlar içermekte olup, bu durum bilgilerin geçerliliği, doğruluğu ve yanıltıcı olup olmaması açısından önemli riskler barındırmasına yol açmaktadır. Geleceğe ilişkin bilgilerin hatalı veya yanıltıcı olması, bilgi kullanıcıları açısından asimetric bilgi riskini artırmaktadır. Bu riski azaltmaya yönelik başlıca hukuki önlemlerden biri ise, geleceğe yönelik bilgilerin güvence denetimine tabi tutulmasıdır (Aydoğan & Ertugay, 2024, s.234).

GDS 3400'ün amacı; en iyi tahminlere ve varsayımlara dayanan geleceğe yönelik finansal bilgilerin incelenmesi ve raporlanmasına ilişkin denetim faaliyetleri için standartlar oluşturmak ve bu süreçte uygulanacak inceleme prosedürleri dâhil olmak üzere denetçilere rehberlik sağlamaktır (GDS 3400, 2018, 1). İleriye yönelik finansal bilgilerin hazırlanması ve sunulması süreçlerinin, özellikle yönetim düzeyinde planlanması gerekmekte olup, bu süreçlere ilişkin tüm sorumluluk işletme yönetimine aittir (Özer Tamer, 2013, s.158). İleriye yönelik finansal bilgilere ilişkin özel güvence denetimi raporları, uygulamada en sık olarak; işletmelere yeni ortakların katılması, yabancı kaynak temini, teşviklerin kullanımı, yurt içi veya yurt dışı hibelerden yararlanılması, yeni iş alanlarına

geçiş, özel finansal tablolara ilişkin ileriye dönük incelemeler, halka arz işlemleri ve kurumsal yönetim ilkelerinin gereklilikleri gibi konuları kapsamaktadır (Can & Güneş, 2021, s.443).

2.7. Güvence Denetimi Unsurları

Güvence denetimi unsurları; *"üçlü taraf ilişkisi"*, *"uygun dayanak denetim konusu"*, *"uygun ölçüt"*, *"yeterli ve uygun kanıt"* ve *"yazılı güvence raporu"* olmak üzere beş unsurdan oluşmaktadır (Altıntaş, 2011, s.57; Güvence Çerçevesi [GÇ], 2018, 26).

2.7.1. Üçlü Taraf İlişkisi

Güvence denetiminde; denetçi, sorumlu taraf ve hedef kullanıcılar olmak üzere üç taraf bulunmaktadır (GÇ, 2018, 27; GDS 3000, 2020, A37).

Denetçi, denetimi yürüten kişi veya kişilerdir (GDS 3000, 2020, 12-b). Daha kapsamlı bir ifadeyle denetçi, makul güvence ya da sınırlı güvence elde etmek için güvence becerilerini ve tekniklerini uygulayarak sözleşmeyi yürüten kişi ya da kişilerdir (GÇ, 2018, 29). Denetçi, denetim süreciyle ilişkili ve denetim konusuna dair tüm güvence denetim standartlarına bağlı kalarak faaliyet gösterir ve bu standartlara uyulmadığı takdirde raporunda denetimin güvence denetim standartlarına uygun yürütüldüğünü belirtmez (GDS 3000, 2020, 14-15).

Sorumlu taraf, dayanak denetim konusuna ilişkin sorumluluğu üstlenen taraf veya tarafları ifade etmektedir (GDS 3000, 12-s; GDS 3000, 2020, A207/2-a). Başka bir ifadeyle, bir doğrulama hizmetinde genellikle aynı zamanda ölçüm yapan ya da değerlendiren taraftır (GÇ, 2018, 34; Kardeş Selimoğlu vd., 2022, s.27). Sorumlu taraf genellikle yönetim veya yönetim kurulumudur. Güvence konusu belirleme, uygun ölçütleri seçme, meslek mensubu ile sözleşme yapma görevleri sorumlu tarafa aittir (Haftacı, 2016, s.255).

Hedef kullanıcılar, denetçinin güvence raporundan yararlanmasını öngördüğü kişi, kurum veya belirli grupları ifade etmektedir (GÇ, 2018, 35; GDS 3000, 2020, 12). Güvence hizmetinin sonucunda ortaya çıkan bilgiden esas itibarıyla hedef kullanıcılar yararlanmaktadır (Haftacı, 2016, s.256).

2.7.2. Uygun Dayanak Denetim Konusu

Uygun dayanak denetim konusu, geçerli ölçütler çerçevesinde ölçüm veya değerlendirmeye konu olabilen bir olgu olarak ifade edilebilir (GDS 3000, 2020, 12-a). Ayrıca bu konu, geçerli kriterler kullanılarak tutarlı bir ölçüm ya da değerlendirme yapılabilecek ve belirlenebilecek nitelikte olmalıdır (GDS 3000, 2020, A40). Dayanak denetim konusu, tarihi finansal tablolarda ya da ileriye dönük finansal tahminlerde veya projeksiyonlarda sunulan tahakkuk, ölçüm, sunum ve açıklama; verimlilik ve etkinliğin temel göstergeleri, fiziksel özelliklere ilişkin konularda verilecek güvence hizmetleri; sistem ve süreçlere ilişkin konularda verilecek güvence hizmetleri; kurumsal yönetime, mevzuata uyum, insan kaynaklarına ilişkin uyum ya da etkinlik beyanı olabilir (Karacan & Uygun, 2016, s.413; GÇ, 2018, s.39; Kardeş Selimoğlu vd., 2022, s.27).

Dayanak denetim konusunun uygunluğu, güvence seviyesinden bağımsızdır; makul güvence denetimi için uygun olmayan bir dayanak denetim konusu, sınırlı güvence denetimi açısından da uygun kabul edilmemektedir (GÇ, 2018, 41; GDS 3000, 2020, A41). Farklı dayanak denetim konuları, kendilerine özgü niteliklere sahip olup, belirli bir tarihe ilişkin olabileceği gibi belirli bir dönemi de kapsayabilmektedir (GÇ, 2018, 40; GDS 3000, 2020, A42).

2.7.3. Uygun Ölçüt

Kıstaslar, dayanak denetim konusunun ölçülmesi ve değerlendirilmesi için kullanılan kıyaslama noktaları olarak tanımlanmaktadır (GDS 3000, 2020, 12-ii(m)). Uygun ölçütler; ihtiyaca uygunluk, tamlık, güvenilirlik, tarafsızlık, anlaşılabilirlik özelliklerini taşımalıdır (GDS 3000, 2020, A45). Dayanak denetim konusunun makul düzeyde tutarlı bir ölçümünün ya da değerlendirilmesinin yapılması için uygun ölçütler gereklidir. Uygun ölçütler olmaksızın ulaşılan sonuçlar, yanlış anlaşılmalara ve farklı yorumlara açık hâle gelmektedir (GÇ, 2018, 43; GDS 3000, 2020, A10).

Ölçütlerin uygunluğu, içinde bulunulan koşullara duyarlıdır; diğer bir ifadeyle, ilgili denetim şartları bağlamında belirlenmektedir. Ölçütlerin uygunluğu güvence seviyesini etkilememektedir. Makul güvence denetimi için uygun

olmayan bir ölçüt, sınırlı güvence denetimi açısından da geçerli bir ölçüt olarak kabul edilmez (GÇ, 2018, 46; GDS 3000, 2020, A10).

Ölçütler, çeşitli yöntemler aracılığıyla seçilebilmekte ya da geliştirilebilmektedir. Ölçütlerin geliştirilme şekli, denetçinin bu ölçütlerin uygunluğunu değerlendirmek amacıyla yürüteceği çalışmanın kapsamını etkileyebilmektedir (GDS 3000, 2020, A48). Ölçütlerin, hedef kullanıcıların dayanak denetim konusunun hangi esaslara göre ölçüldüğünü ve değerlendirildiğini anlayabilmelerine imkân verecek şekilde erişilebilir olması gerekmektedir. Bu ölçütler, aşağıda belirtilen yöntemlerden biri ya da birkaçı vasıtasıyla hedef kullanıcılar için erişilebilir hâle getirilmektedir (GDS 3000, 2020, A51):

"(a) Kamuya açık hale getirilerek.

(b) Denetime konu bilgilerin sunumuna açık bir şekilde ilave edilerek.

(c) Güvence raporuna açık bir şekilde ilave edilerek.

(ç) Zamanın saat ve dakika cinsinden ölçülmesi kıstası gibi genel bir anlayışla."

2.7.4. Yeterli ve Uygun Kanıt

Denetçi, finansal tablolarda hata veya hile kaynaklı *"önemli yanlışlık"* risklerini tespit etmekte ve değerlendirmekte; bu riskleri bertaraf edecek denetim prosedürlerini tasarlayıp uygulamakta ve denetim görüşünü destekleyecek yeterli ve uygun denetim kanıtını elde etmektedir (BDS 805, 2023, 21). Denetçi, denetim sürecinde elde edilen kanıtların yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirmekte ve koşullar gerektirdiğinde ek kanıt toplamak amacıyla ilave denetim çalışmaları yürütmektedir (GDS 3000, 2020, 64). Denetçi, sorumlu taraf dışında yer alan hedef kullanıcıların, denetime konu bilgilerin güvenilirliğine ilişkin algısını güçlendirecek bir sonuç sunmak amacıyla yeterli ve uygun denetim kanıtı toplamakla yükümlüdür (GDS 3000, 2020, A207). Kanıtın yeterliliği ve uygunluğu birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Yeterlilik, kanıtın miktarını ifade eden bir ölçüttür. Gerekli kanıt miktarı, denetime konu bilgilerin önemli yanlışlıklar içermek riski ile elde edilen kanıtın kalitesinden etkilenmektedir. Kanıtın kalitesini belirleyen ölçüt ise uygunluktur. Kanıtın güvenilirliğini etkileyen unsurlar, kanıtın kaynağı ve niteliği ile birlikte kanıtın elde edildiği koşullardır (GÇ, 2018, 61; GDS 3000, 2020, 148-149; BDS 200, 2020, A31-A32).

Kanıtın niceliği yeterliliği, niteliği ise ilgili olma ve güvenilirlik özellikleriyle ölçülmektedir. Risk arttıkça toplanacak kanıt miktarı artmakta, buna karşılık kanıtın kalitesi yükseldikçe toplanacak kanıt miktarı azalmaktadır (GÇ, 2018, 61; Haftacı, 2016, s.257). Güvence denetimleri, sözleşme bağlamında dayanak denetim konusunun kriterlere göre ölçülmesi veya değerlendirilmesini sağlayarak, raporlanan sonuç hakkında yeterli ve uygun kanıt elde etmek amacıyla mesleki şüphecilik çerçevesinde planlanmakta ve yürütülmektedir. Yeterli ve uygun kanıt toplanırken meslek mensubunun özellikle önemlilik, risk, kanıtların niceliği ve niteliği noktalarını göz önünde bulundurması gerekmektedir (GÇ, 2018, 50; Haftacı, 2016, s.257). Güvence denetimleri, sözleşme bağlamında dayanak denetim konusunun kriterlere göre ölçülmesi veya değerlendirilmesini sağlayarak, raporlanan sonuç hakkında yeterli ve uygun kanıt elde etmek amacıyla mesleki şüphecilik çerçevesinde planlanmakta ve yürütülmektedir (GDS 3000, 2020, s.66). Denetim kanıtları, denetçinin ulaştığı sonucun oluşturulması ve güvence raporunun hazırlanması açısından temel dayanak niteliğindedir (GDS 3000, 2020, A147).

2.7.5. Yazılı Güvence Raporu

Denetçi, topladığı denetim kanıtlarına dayanarak bir sonuç oluşturmakta ve denetime konu bilgilerin güvenilirliğiyle ilgili bu güvence sonucunu açık ve anlaşılır biçimde ifade eden bir rapor sunmaktadır. Güvence standartları, güvence raporlarının temel bileşenlerini belirlemektedir (GÇ, 2018, 83). Makul güvence denetiminde denetçinin ulaştığı sonuç, dayanak denetim konusunun ölçüm veya değerlendirme sürecine ilişkin denetçinin kanaatini olumlu bir şekilde yansıtmaktadır (GÇ, 2018, 84). Bu raporlarda finansal bilgilerin bir kısmı ileriye yönelik tahminler ve projeksiyonları içermekte olup, ileriye dönük tahminler genellikle bir yıllık süreyi kapsarken, projeksiyonlar beş yıllık bir dönemi ele alabilmektedir (Yeşilyurt, 2020, s.91). Sınırlı güvence denetiminde ise denetçinin vardığı sonuç, yürütülen denetim prosedürleri ışığında, denetime konu bilgilerin önemli yanlışlık içerdiğine işaret edebilecek herhangi bir hususun dikkatini çekip çekmediğini belirten bir biçimde ifade edilmektedir (GÇ, 2018, 86). Sınırlı güvence raporlarında, zaman ve kapsam sınırı sebebiyle kanıt toplama

tekniklerinin çoğunun kullanılmaması sonucunda yeterli ve uygun sayıda kanıtlar elde edilemediğinden risk seviyesi, makul güvence raporlarına göre daha yüksektir (Karacan & Uygun, 2016, ss.415-416).

2.8. Güvence Denetim Süreci

Güvence denetim süreci; *"sözleşme öncesi faaliyetler"*, *"müşteri sözleşmesinin kabul veya devam ettirilmesi"*, *"denetimin planlanması ve yürütülmesi"*, *"güvence sonucunun oluşturulması"*, *"güvence raporunun hazırlanması"* ve *"belgelendirme"* aşamalarından oluşmaktadır.

2.8.1. Sözleşme Öncesi Faaliyetler

Güvence denetim sürecinin ilk aşaması, sözleşme öncesi faaliyetlerdir. Bu aşama, güvence talebinde bulunan işletmenin denetim firmasına veya bireysel denetçiye başvurusu ve denetçinin bu talebi değerlendirmesiyle başlamaktadır. Süreç; teklif mektubunun hazırlanması, ön kapsamın belirlenmesi, müşteriyle sözleşmenin kabulü veya devamına ilişkin değerlendirmelerin yapılması, bağımsızlık değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi, beyan mektubunun alınması ve sözleşme mektubunun hazırlanması aşamalarından oluşmaktadır (Dinç & Atabay, 2016, s.1536; Atabay, 2018, s.141; Yılmaz & Karakaya, 2020, s.457).

Müşteri, güvence denetim talebini; uygulanacak mevzuat, denetim alanı, denetimden beklentiler ve irtibat kurulacak kişiye ilişkin bilgileri içeren yazılı bir başvuru ile denetim kuruluşuna iletir (Coşkun Arslan & Demirkan, 2017, s.137). Bu başvuru ile müşteri ilişkisi kurulmakta ve denetim sürecinin ilk adımı atılmaktadır (Koç, 2021, s.37). Güvence hizmetlerinin başlatılabilmesi için denetim firmasının veya bireysel denetçinin, talep edilen çalışmanın kapsam ve çerçevesini belirlemesi gerekmektedir (Atabay, 2018 s.146). Denetçi, denetim görevini kabul etmeden önce müşteri politikaları kapsamında gerekli bilgileri toplar ve denetimin devamı söz konusuysa önceki denetçiyle gerekli görüşmeleri gerçekleştirir. Denetim görevinin kabul edilmesi hâlinde taraflar arasında denetim sözleşmesi imzalanarak süreç resmîyet kazanır (Haftacı, 2016, s.45). Sözleşme öncesinde, sözleşme mektubuna benzer nitelikte bir teklif mektubu sunulabilmektedir (Kardeş Selimoğlu vd., 2017, s.144).

Denetçi, güvence denetiminin ön koşullarının mevcut olup olmadığını belirlemek amacıyla; dayanak denetim konusunun uygunluğunu, uygulanacak ölçütlerin denetimin şartlarına elverişliliğini, hedef kullanıcıların bu ölçütlere erişebilirliğini ve yeterli ve uygun denetim kanıtının elde edilip edilemeyeceğini değerlendirir. Ayrıca denetimin, makul veya sınırlı güvence sağlayacak biçimde yazılı raporla sonuçlandırılmasının mümkün olup olmadığı da dikkate alınır (GDS 3000, 2020, 24). Denetimin ön koşulları mevcut değilse, denetçi konuyu denetimi talep eden tarafla müzakere eder; gerekli şartlar sağlanmadığı takdirde, mevzuatta zorunlu kılınmadıkça denetimi güvence denetimi olarak kabul etmez (BDS 210, 2018, 4; GDS 3000, 2020, 25).

2.8.2. Müşteri Sözleşmesinin Kabul veya Devam Ettirilmesi

Denetçi; etik kurallara aykırılık teşkil eden bir durumun bulunmadığını, denetimi yürütecek kişilerin gerekli yetkinlik ve uzmanlığa sahip olduğunu, güvence denetiminin ön koşullarının mevcut olduğunu ve denetim sözleşmesinin şartlarının taraflarca ortak bir anlayış çerçevesinde kabul edildiğini değerlendirdiği durumlarda güvence sözleşmesini kabul eder veya sürdürür (GDS 3000, 2020, 22). Bu süreçte, *"Kalite Kontrol Standardı"* kapsamında belirlenen kalite güvence prosedürlerinin uygulanması gerekmektedir. Ayrıca denetim kuruluşunun iş yükü, denetim ekibinin yeterliliği ve bağımsızlık başta olmak üzere etik ilkelere uygunluk da dikkate alınmalıdır (Kardeş Selimoğlu vd., 2017, s.132). Denetçi ile denetimi talep eden taraf arasında denetim sözleşmesinin şartları üzerinde mutabakata varılır ve bu şartlar, denetçinin raporlama sorumlulukları da dâhil olmak üzere yeterli ayrıntıyı içerecek şekilde yazılı bir sözleşme ile düzenlenir (GDS 3000, 2020, s.27). Tekrarlanan denetimlerde ise denetçi, mevcut sözleşme şartlarının geçerliliğini ve yeniden hatırlatılmasının gerekip gerekmediğini değerlendirir (GDS 3000, 2020, 28).

Denetçi, yönetimden; finansal tabloların geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlanması, hata ve hile kaynaklı önemli yanlışlıkların önlenmesine yönelik iç kontrol sisteminin kurulması, denetim kapsamında gerekli tüm bilgi ve belgelere erişim sağlanması ve denetim kanıtlarının toplanabilmesi amacıyla ilgili kişilerle görüşme imkânı tanınması hususlarında sorumluluklarını kabul ettiğine dair yazılı beyan talep eder (BDS 210,

2018, 6; BDS 580, 2019, 10-11). Ayrıca, denetime konu bilgilerin geçerli ölçütler kullanılarak ölçüldüğünü veya değerlendirildiğini teyit eden yazılı bir beyan da alınır (GDS 3000, 2020, 56).

Yeni müşterilerde gerekli bilgi toplandıktan ve varsa önceki denetçiyle görüşmeler yapıldıktan sonra işin kabul edilip edilmeyeceğine karar verilir. Kabul edilmesi hâlinde bu durum, denetimin koşullarını, kapsamını ve sınırlamalarını içeren ve denetçi ile müşteri arasında sözleşme niteliği taşıyan denetim anlaşma mektubu ile yazılı olarak bildirilir (Güredin & Uyar, 2020, s.237). Denetim başlamadan önce sözleşmenin yazılı hâle getirilmesi, yanlış anlaşılmalara önlenmesi açısından önem taşımaktadır (GDS 3000, 2020, A57).

2.8.3. Denetimin Planlanması ve Yürütülmesi

Denetimin planlama süreci, sorumlu denetçi, denetim ekibinin diğer önemli üyeleri ve gerekirse yararlanılan tüm önemli bağımsız uzmanları kapsamına alacak şekilde, denetimin kapsamını, odak noktalarını, zamanlamasını ve yürütülmesine ilişkin genel stratejiyi belirlemeyi içerir. Bu süreç aynı zamanda, uygulanacak denetim prosedürlerinin niteliğini, zamanlamasını ve kapsamını ortaya koyan denetim planının hazırlanmasını da kapsamaktadır (GDS 3000, 2020, A86).

Planlama aşaması; güvence çalışmalarının kapsamının kesinleştirilmesi, güvence stratejilerinin belirlenmesi, iç kontrol sisteminin gözden geçirilmesi, güvence risklerinin tespit edilmesi ve önemlilik düzeyinin saptanması gibi aşamalardan oluşmaktadır (Dinç & Atabay, 2016, s.1536; Yılmaz & Karakaya, 2020, ss.457-458). Denetim planlamasının amacı, denetim konusunu belirli alanlara ayırmak, bu alanlara uygun denetçileri görevlendirmek ve her bir alan için uygulanacak denetim yöntem ve tekniklerini belirleyerek denetim faaliyetlerini zamanlamaktır (Haftacı, 2016, s.49). Planlama süreci, denetimin yalnızca başlangıç aşamasıyla sınırlı olmayıp denetim süresince devam eden dinamik bir süreçtir. Denetçi, beklenmeyen durumlar, ortaya çıkan değişiklikler veya elde edilen denetim kanıtları doğrultusunda genel stratejiyi, denetim planını ve prosedürlerin niteliğini, zamanlamasını ve kapsamını yeniden gözden geçirebilir (GDS 3000, 2020, A88).

Denetçi, genel denetim stratejisini oluştururken denetimin kapsamını tanımlayan özellikleri, raporlama amaçlarını, denetim ekibinin çalışmalarının yönlendirilmesinde önemli gördüğü hususları, ön denetim çalışmaları sonuçlarını ve denetimin yürütülmesi için gerekli kaynakların niteliğini, zamanlamasını ve kapsamını mesleki muhakemesi çerçevesinde değerlendirir (BDS 300, 2017, 7-8).

Planlama aşamasında denetçiler, denetim riskini belirlemek durumundadır ve belirlenecek olan risk düzeyi, denetimde uygulanacak prosedürlerin yapısını, zamanını ve kapsamını direkt olarak etkilemektedir (Bozkurt, 2018, s.111). Denetim riski; finansal tablolarda önemli yanlışlıklar mevcut olmasına rağmen, denetçinin bu tabloların doğru bir şekilde sunulduğu sonucuna ulaşma ve olumlu bir görüş verme olasılığını ifade etmektedir (Kardeş Selimoğlu, vd., 2017, s.158). Güvence denetim riski; yapısal risk, kontrol riski ve tespit edememe riskinden oluşmakta olup, risklerin değerlendirilmesi mesleki muhakemeye dayanmaktadır (GDS 3000, 2020, A12-A13).

Denetçi, makul güvence elde edebilmek ve denetim riskini kabul edilebilir bir düzeye indirebilmek amacıyla yeterli ve uygun denetim kanıtları elde eder (BDS 200, 2020, 17). Bununla birlikte, seçimli testlerin kullanılması, iç kontrol sisteminin yapısal sınırlamaları ve elde edilen kanıtların ikna edici nitelikte olması gibi nedenlerle makul güvence, mutlak güvenceden daha düşük bir güvence düzeyi ifade etmektedir (GDS 3000, 2020, A14).

Denetim planının oluşturulabilmesi için denetçi, önemlilik düzeyini belirler. Önemlilik düzeyi, uygulanacak denetim prosedürlerinin niteliğini, zamanlamasını ve kapsamını etkileyen temel unsurlardan biridir (Bozkurt, 2018, s.104). Denetçi, denetime konu bilgilerin önemli bir yanlışlık içerip içermediğine ilişkin değerlendirmelerinde önemlilik kavramını esas alır ve açıkça önemsiz olmayan tüm düzeltilmemiş yanlışlıkları toplu olarak değerlendirir (GDS 3000, 2020, s.44; A99; 51).

Denetim programlarının hazırlanması, planlama sürecinin son aşamasını oluşturur. Denetim programı; denetçinin neyi, ne zaman, kimlerin yardımıyla ve hangi yöntemlerle gerçekleştireceğine ilişkin kararların yazılı hâle getirilmiş ayrıntılı bir dökümüdür (Karacan & Uygun, 2016, s.179). Denetim programlarının uygulanması ise denetimin yürütülmesi aşamasını oluşturmakta olup, bu aşamada denetim kanıtları toplanmakta ve

değerlendirilmektedir (Haftacı, 2016, s.53). Bu süreçte gözlem, teyit, tetkik, yeniden hesaplama, sorgulama ve analitik inceleme gibi kanıt toplama tekniklerinden yararlanılabilmektedir (Dinç & Atabay, 2016, s.1538; Coşkun Arslan & Demirkan, 2017, s.137; GDS 3000, 2020, A109).

2.8.4. Güvence Sonucunun Oluşturulması

Denetçi, yönetimden yazılı beyan talep etmek suretiyle denetimi tamamlar; güvence raporunu hazırlar, yapılan işlemleri belgelendirir ve müşteri işletmeye sunar (Coşkun Arslan & Demirkan, 2017, s.137). Denetimi tamamlama aşaması; *"işletmeden yazılı açıklamaların istenmesi"*, *"denetim sonrası meydana gelen olayların değerlendirilmesi"*, *"destek hizmetini veren işletme yönetimi ile mülakat ve nihai görüşün oluşturulması"*, *"güvence raporunun hazırlanması ve teslim edilmesi"* ile *"çalışma kağıtlarının tamamlanması"*ndan oluşmaktadır (Dinç & Atabay, 2016, s.1536; Yılmaz & Karakaya, 2020, s.458).

GDS 3400 par.2 uyarınca denetçi, geleceğe yönelik finansal bilgilerin incelenmesine ilişkin denetimde, aşağıdaki hususlarla ilgili yeterli ve uygun kanıt elde eder:

- (1) İleriye yönelik finansal bilgilerin dayandığı yönetimin en iyi tahmine dayalı varsayımlarının makul olup olmadığı ve hipoteze dayalı varsayımların kullanılması durumunda, bu varsayımların bilginin amacıyla tutarlılık gösterip göstermediği,
- (2) İleriye yönelik finansal bilgilerin varsayımlara uygun bir şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı,
- (3) İleriye yönelik finansal bilgilerin uygun bir şekilde sunulup sunulmadığı ve tüm önemli varsayımlar hakkında yeterince açıklama yapıp yapılmadığı (bunların en iyi tahmine dayalı varsayımlar mı yoksa hipoteze dayalı varsayımlar mı olduğuna ilişkin açık bir ifade -belirtme- de dâhil olmak üzere) ve
- (4) İleriye yönelik finansal bilgilerin tarihi finansal bilgilerin dayandığı esasla tutarlı bir şekilde, uygun muhasebe ilkeleri kullanılarak hazırlanıp hazırlanmadığı.

Denetçi, denetime konu bilgilerin önemli yanlışlıklar içerip içermediğine dair bir sonuca varır (GDS 3000, 2020, 65). Yeterli ve uygun denetim kanıtının sağlanamaması durumunda kapsam kısıtlaması söz konusu olacağından denetçi; sınırlı olumlu bir sonuç sunabilir, sonuç bildirmekten kaçınabilir veya mevzuatın izin verdiği hâllerde denetimden çekilebilir (GDS 3000, 2020, 66; GDS 3400, 2018, 11-12). Bu kapsamda denetçi, elde edilen kanıtların yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirir ve gerekli görülmesi hâlinde ilave kanıt elde etmeye yönelik çalışmalarda bulunur (GDS 3000, 2020, 64).

Denetçi, dayanak denetim konusunu ölçerken veya değerlendirirken, geçerli kıstasları uygulayarak tüm ilgili kayıtları inceler; bu inceleme, söz konusu kayıtların denetim kanıtlarını destekleyip desteklemediğine bakılmaksızın gerçekleştirilir (GDS 3000, 2020, 64). Ayrıca, güvence raporunun hazırlanmasından sonra veya rapor tarihi itibarıyla ortaya çıkan olayların, raporda değişiklik yapılmasını gerektirip gerektirmediğini değerlendirir ve gerekli önlemleri alır. Sonraki olayların değerlendirilmesi, bu olayların denetime konu bilgilerin doğruluğunu ve denetçinin vardığı sonucun uygunluğu üzerindeki olası etkilerine bağlıdır (GDS 3000, 2020, 61).

2.8.5. Güvence Raporunun Hazırlanması

Denetim sürecinin son aşaması, denetim görüşünün türünün belirlenmesi ile denetim raporunun yazılı olarak hazırlanarak sunulmasını kapsamaktadır (Güredin & Uyar, 2020, 261). BDS 805/A16 uyarınca;

BDS 700, denetçinin, görüşünü oluştururken hedef kullanıcıların önemli işlem ve olayların finansal tablolarda aktarılan bilgiler üzerindeki etkisini anlamalarını sağlamak amacıyla, finansal tablolarda yeterli açıklama yapıp yapılmadığını değerlendirmesini zorunlu kılar. Tek bir finansal tablo veya finansal tablodaki belirli bir unsur söz konusu olduğunda, geçerli finansal raporlama çerçevesinin hükümleri ışığında, finansal tablo veya unsurunda, hedef kullanıcıların:

- Finansal tabloda veya unsorda aktarılan bilgileri ve
- Önemli işlem ve olayların, söz konusu finansal tabloda veya unsorda aktarılan bilgiler üzerindeki etkilerini, anlamalarını sağlayacak yeterli açıklamaların yapılması önemlidir.

Güvence raporunun yazılı olarak düzenlenmesi gerekmekte; raporda denetçinin denetime konu bilgilere ilişkin ulaştığı sonuca dair açık ve anlaşılır bir ifadenin yer alması beklenmektedir (GDS 3000, 2020, 67). Güvence raporunda bulunması gereken asgari unsurlar aşağıda sunulmuştur (Altıntaş, 2011, s.28; Haftacı, 2016, s.258; GDS 3000, 2020, 69; GDS 3400, 2018, 9-10):

- Raporun, bağımsız güvence ibaresini içeren bir başlığa sahip olması,
- Güvence raporunun sunulduğu taraf ya da tarafları gösteren muhatap bilgisinin yer alması,
- Denetçi tarafından elde edilen güvence düzeyine, denetime konu bilgilere ve uygun olması hâlinde dayanak denetim konusuna ilişkin tanımlayıcı açıklamaların bulunması,
- Geçerli kıstasların açık bir şekilde belirtilmesi,
- Uygun durumlarda, dayanak denetim konusunun geçerli kıstaslar çerçevesinde ölçülmesi veya değerlendirilmesine ilişkin önemli yapısal kısıtlamaların ifade edilmesi,
- Raporun sınırlandırıldığı tarafların belirtilmesi, hazırlanma amacının açıklanması ve hedef kullanıcıların tanımlanması,
- Sorumlu tarafın veya farklı olması hâlinde ölçüm ya da değerlendirmeyi gerçekleştiren tarafın kimliğini ortaya koyan ve bu taraflar ile denetçinin sorumluluklarını açıklayan ifadelerle yer verilmesi,
- Sözleşmenin hangi standartlara dayanılarak gerçekleştirildiğinin belirtilmesi,
- Denetçinin faaliyet gösterdiği denetim kuruluşunun, "*Kalite Kontrol Standartları 1 veya bu standartlara eşdeğer düzenlemeler*" kapsamında öngörülen yükümlülüklerle uygun hareket ettiğine ilişkin açıklamanın yapılması,
- Denetçinin, ilgili etik düzenlemeler çerçevesinde bağımsızlık ve diğer etik ilkelere uygun davrandığını belirten bir ifadenin raporda yer alması,
- Denetçinin ulaştığı sonuca dayanak teşkil eden çalışmaların bilgilendirici nitelikte özetlenmesi,
- Denetçinin ulaştığı sonucun açık bir biçimde ifade edilmesi,
- Denetçinin imzasının raporda bulunması,
- Güvence raporunun düzenlenme tarihine yer verilmesi,
- Denetçinin adres bilgilerinin rapora dahil edilmesi.

2.8.6. Belgelendirme

Belgelendirme, mesleki muhakemeyi gerektiren tüm önemli hususlar kapsamında, denetçinin karar alma sürecine ilişkin değerlendirmelerini, bu süreci destekleyen gerekçelerini ve elde edilen sonuçları sistematik bir biçimde kayıt altına alma işlemidir (GDS 3000, 2020, A200). Denetçi, denetim sürecinde yürüttüğü çalışmaları, denetim sonucunda oluşturacağı güvence raporuna dayanak teşkil etmesi amacıyla çalışma kâğıtları aracılığıyla belgelendirir (Özkan, 2019, s.50).

Çalışma kâğıtları, denetçinin denetlenen işletmeden temin ettiği bilgileri, uyguladığı denetim prosedürlerini ve ulaştığı sonuçları belgelemek amacıyla hazırladığı materyallerdir (Gürbüz, 1995, s.197). Bu kapsamda denetim yöntemleri, izlenen denetim programı, uygulanan denetim testleri ve yapılan incelemelere ilişkin bilgiler çalışma kâğıtlarında yer alır (Ural & Yanık, 2022, s.515). Denetim faaliyetlerinin etkin ve kaliteli bir şekilde yürütülmesi ile denetçi görüşünün oluşturulabilmesi için gerekli görülen tüm bilgi ve belgeler çalışma kâğıtları kapsamında değerlendirilir (Güredin & Uyar, 2020, s.353). GDS 3000 uyarınca denetçi,

Denetimle daha önceden hiçbir bağlantısı bulunmayan tecrübeli bir denetçinin aşağıda belirtilen hususları anlayabilmesine olanak sağlayacak şekilde, güvence raporunun dayanağına ilişkin yeterli ve uygun bir kayıt sunan çalışma kâğıtlarını zamanında hazırlar:

- (a) İlgili GDS'lere ve yürürlükteki mevzuat hükümlerine uygunluk sağlamak amacıyla uygulanan prosedürlerin niteliği, zamanlaması ve kapsamı,
- (b) Uygulanan prosedürlerin sonuçları ve elde edilen kanıtlar ve
- (c) Denetim sırasında ortaya çıkan önemli hususlar, bunlarla ilgili ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ulaşılrken varılan önemli mesleki yargılar (GDS 3000, 2020, 79).

Denetçi, çalışma kağıtlarını denetim dosyası kapsamında sistematik olarak bir araya getirir ve güvence raporu tarihini izleyen süreçte nihai denetim dosyasının oluşturulmasına ilişkin idari yükümlülükleri süresi içerisinde yerine getirir (BDS 300, 2017, 14; GDS 3000, 2020, 81). Çalışma kağıtlarının yeterli, uygun ve zamanında hazırlanması, denetim kalitesini artırmakta; elde edilen denetim kanıtları ile ulaşılan sonuçların rapor tamamlanmadan önce etkin biçimde değerlendirilmesine ve gözden geçirilmesine katkı sağlamaktadır (BDS 230, 2019, A1).

3. KONKORDATO SÜRECİNDE MAKUL GÜVENCE DENETİMİ KAPSAMINDA FİNANSAL TABLOLARA YÖNELİK DENETİM PROSEDÜRLERİ

Bu bölümde, konkordato sürecinde makul güvence denetiminin sağlanabilmesi amacıyla uygulanabilecek denetim prosedürleri ele alınmıştır. Bu kapsamda, finansal tabloların doğruluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesine yönelik olarak nakit ve banka işlemleri, ticari alacak ve borçlar, stoklar, maddi duran varlıklar ile diğer önemli bilanço ve gelir tablosu kalemlerine ilişkin denetim prosedürlerinin yanı sıra, konkordato ön projesinde yer alan ileriye yönelik finansal bilgilerin dayandığı varsayımların değerlendirilmesine yönelik prosedürlere de yer verilmiştir.

3.1. Finansal Tablolar ve Muhasebe Kayıtlarının Denetimi

Finansal tabloların bağımsız denetimi, işletmeye ait finansal tablolarda yer alan bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği ile genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve yasal düzenlemelere uygunluğunun tespiti amacıyla, işletmenin muhasebe kayıtları ve iç kontrol sisteminin bağımsız denetçi tarafından eleştirel bir biçimde incelenmesi süreci olarak tanımlanabilir (Gürbüz, 1995, s.25). Finansal tablolar, konkordato sürecinde borçlu işletmenin mali durumunun, faaliyet sonuçlarının ve finansal yapısının değerlendirilmesinde temel bilgi kaynağını oluşturmaktadır. Bu kapsamda, finansal tabloların son üç yıla ait karşılaştırmalı ve ayrıntılı olarak, kaşe ve imzalı biçimde talep edilmesi; bu tabloların yönetim tarafından onaylandığını ve resmi nitelik taşıdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Finansal tabloların detaylı mizanlar ile birlikte talep edilmesi, muhasebe kayıtları ile raporlanan finansal bilgiler arasındaki tutarlılığın test edilmesine olanak sağlamaktadır. Kapalı hesaplar dâhil olmak üzere detaylı mizanların incelenmesi suretiyle, dönem sonu kapanış kayıtlarının doğruluğu, hesap bakiyelerinin tamlığı ve muhasebe sisteminin iç tutarlılığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede finansal tablolar, yalnızca şekli uygunluk açısından değil; aynı zamanda dönemler itibarıyla meydana gelen önemli dalgalanmalar ve olağandışı kalemler bakımından da ayrıntılı incelemeye tabi tutulmaktadır. Bu doğrultuda uygulanması gereken denetim prosedürleri:

- Son üç yıla ait karşılaştırmalı ve ayrıntılı bilanço ve gelir tablolarının kaşe ve imzalı olarak temin edilmesi,
- Finansal tabloları oluşturan detaylı mizanların, kapalı hesaplar dâhil olmak üzere, kaşe ve imzalı biçimde alınması,
- Temin edilen bilanço ve gelir tabloları ile detaylı mizanlar arasındaki birebir uyumun kontrol edilmesi,
- Dönem sonu kapanış kayıtlarının muhasebe kayıtlarıyla uyumunun değerlendirilmesidir.

3.2. Nakit ve Banka İşlemlerinin Denetimi

Nakit ve banka hesapları, işletmenin konkordato sürecindeki likidite durumunun ve kısa vadeli ödeme gücünün değerlendirilmesinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu çerçevede, banka hesaplarına ilişkin dönem sonu bakiyelerinin, banka ekstrelerinin ve banka mutabakat mektuplarının talep edilmesi; muhasebe kayıtları ile banka nezdindeki fiili bakiyelerin doğrulanması amaçlanmaktadır. Banka hesaplarına ilişkin bilgilerin fotokopi belgelerle ve mutabakat yazılarıyla desteklenmesi, finansal tabloların gerçeğe uygunluğunun test edilmesi açısından önemli bir denetim kanıtı oluşturmaktadır. Ayrıca kredi sözleşmeleri, taksitli kredi ödeme planları ve faiz tahakkuk çalışmalarının incelenmesi suretiyle, işletmenin banka kaynaklı finansal yükümlülüklerinin tutarı, vade yapısı ve faiz yükü analiz edilmektedir.

Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Banka hesaplarına ait dönem sonu bakiyelerinin tespit edilmesi,
- İlgili tarihteki banka hesap bakiyelerini gösteren banka ekstrelerinin fotokopi olarak temin edilmesi,
- Banka ekstreleri ile muhasebe kayıtlarının karşılaştırılması,

-
- Yurtiçi ve yurtdışı bankalara ait mevduat ve kredi hesapları için banka mutabakat mektuplarının temin edilmesi,
 - Taksitli banka kredilerine ilişkin ödeme planlarının incelenmesi,
 - Banka kredileri için dönem sonu faiz karşılık çalışmalarının kontrol edilmesi,
 - Banka masrafları ve faiz tahakkuklarının muhasebe kayıtlarına doğru şekilde yansıtılıp yansıtılmadığının değerlendirilmesidir.

3.3. Ticari Alacaklar ve Borçların Denetimi

Ticari alacaklar ve borçlar, işletmenin faaliyetlerinden kaynaklanan temel finansal ilişkilerini yansıtmakta olup, konkordato sürecinde hem tahsil kabiliyeti hem de borç ödeme yükümlülükleri açısından belirleyici nitelik taşımaktadır. Bu kapsamda, müşteri ve satıcı bakiyelerinin mutabakat yoluyla teyit edilmesinin talep edilmesi, bu hesapların doğruluğunun üçüncü taraf kanıtlarıyla desteklenmesine yöneliktir. Mutabakat çalışmalarının belirli bir oran üzerinden yapılmasının öngörülmesi, denetim sürecinde yeterli güvence düzeyine ulaşılması bakımından pragmatik ve risk odaklı bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Mutabakat sağlanamayan bakiyelerin ayrıca analiz edilmesi, ihtilaflı veya tahsil kabiliyeti düşük alacakların tespit edilmesini ve finansal tablolar üzerindeki olası etkilerinin değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Yurtiçi ve yurtdışı müşteri ve satıcılara ait dönem sonu bakiyelerinin ayrı ayrı belirlenmesi,
- Ticari alacak ve ticari borç bakiyelerinin, muhasebe kayıtları esas alınarak detaylı listeler hâlinde temin edilmesi,
- Alacak ve borç bakiyelerinin, karşı taraf teyitleri yoluyla en az %80 oranında mutabakatının sağlanması,
- Mutabakat sağlanamayan bakiyelerin ayrı olarak belirlenmesi,
- Mutabakat farklarının nedenlerinin (kayıt zamanı farkı, itiraz, ihtilaf, tahsilat/ödeme farklılıkları vb.) analiz edilmesi,
- İhtilaflı veya riskli bakiyelerin tespit edilmesi,
- Bu bakiyelerin finansal tablolar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesidir.

3.4. Alınan ve Verilen Çek ve Senetlerin Denetimi

Çek ve senetler, işletmenin kısa vadeli finansal alacak ve borç ilişkilerinin önemli bir bölümünü oluşturmakta olup, konkordato sürecinde likidite riski ve ödeme planlarının değerlendirilmesi açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, alınan ve verilen çek ve senetlere ilişkin bilgilerin Excel ortamında ve ayrıntılı biçimde talep edilmesi, söz konusu finansal araçların vade yapısı, karşı taraf dağılımı ve teminat ilişkileri bakımından analiz edilebilirliğini sağlamaktadır. Çek ve senet listelerinin standart bir formatta sunulması, muhasebe kayıtları ile fiili yükümlülükler arasındaki uyumun değerlendirilmesine, ayrıca teminata verilmiş veya ciro edilmiş çek ve senetler aracılığıyla işletmenin varlıkları üzerinde üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş hakların tespit edilmesine imkân tanımaktadır. Bu çerçevede söz konusu bilgilerin tam, doğru ve güncel olarak sunulması, denetim sürecinde elde edilecek denetim kanıtlarının güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Alınan ve verilen çek ve senetlere ilişkin listelerin ayrı ayrı ve Excel ortamında temin edilmesi,
- Söz konusu listelerde çek/senet numarası, keşide tarihi, vade tarihi, tutar, cinsi (çek/senet), karşı taraf unvanı ve hangi hesaba ait olduğu bilgilerine yer verilip verilmediğinin kontrol edilmesi,
- Alınan ve verilen çek ve senet bakiyelerinin, muhasebe kayıtlarında yer alan ilgili hesaplarla birebir mutabakatının sağlanması,
- Çek ve senetlerin vade yapısının analiz edilmesi,
- Teminata verilmiş veya ciro edilmiş çek ve senetlerin tespit edilmesidir.

3.5. Şüpheli Alacakların Denetimi

Şüpheli alacaklar, işletmenin aktif kalemlerinin gerçeğe uygunluğu üzerinde doğrudan etkisi bulunan önemli risk alanları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, dava ve icra aşamasına intikal etmiş alacaklara ilişkin bilgi ve belgelerin ayrıca talep edilmesi, bu alacakların tahsil edilebilirliğinin hukuki süreçler çerçevesinde

değerlendirilmesini sağlamaktadır. Şüpheli alacaklara ilişkin dava ve icra dosyalarının incelenmesi ve avukat yazılarının temin edilmesi suretiyle, söz konusu alacakların mevcut durumu, tahsil ihtimali ve finansal tablolara olası etkileri analiz edilmektedir. Ayrıca şüpheli alacaklar için karşılık ayrılıp ayrılmadığının değerlendirilmesi, finansal tabloların ihtiyatlılık ilkesi doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığının tespitine hizmet etmektedir. Bu doğrultuda uygulanması gereken denetim prosedürleri:

- Şüpheli ticari alacaklara ait dava ve icra dosyalarının temin edilmesi,
- Karşılık yoluyla gider yazılan şüpheli ticari alacaklar için açılmış dava veya icra takip taleplerinin incelenmesi,
- Dava ve icra dosyalarına ilişkin harç makbuzlarının temin edilmesi,
- Dava ve icra dosyalarına ilişkin tebligatların incelenmesi,
- İlgili dosyalara ait haciz tutanak fotokopilerinin temin edilmesi,
- Şirket lehine ve aleyhine açılmış davalara ilişkin bilgileri içeren avukat beyanlarının alınması,
- Şüpheli alacaklara ilişkin şirket avukatları tarafından düzenlenmiş yazılı görüşlerin (avukat mektuplarının) temin edilmesi,
- Şüpheli alacaklar için muhasebe kayıtlarında karşılık ayrılıp ayrılmadığının kontrol edilmesidir.

3.6. Stokların Denetimi

Stoklar, konkordato sürecinde işletmenin varlık yapısının ve faaliyetlerini sürdürebilme kapasitesinin değerlendirilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda, stok hareket tabloları, dönem sonu envanter listeleri ve değer düşüklüğüne uğramış stoklara ilişkin bilgilerin talep edilmesi, stokların fiili varlığı ve ekonomik değerinin güvenilir biçimde tespit edilmesini sağlamaktadır. Fiziki stok sayımının yapılması veya sayım sürecine gözlemci olarak katılım sağlanması suretiyle, muhasebe kayıtlarında yer alan stok tutarları ile fiili stok mevcudu arasındaki uyum test edilmektedir. Ayrıca değer düşüklüğüne uğramış veya kullanılamaz stokların tespit edilmesi, stokların finansal tablolarda gerçeğe uygun değerle yer alıp almadığının değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Güncel yıla ait stok hareket tablosu ile satışların maliyeti tablosunun temin edilmesi,
- Dönem sonu stok envanter dökümünün ayrıntılı olarak alınması,
- Mevcut stoklar içerisinde yer alan modası geçmiş, eskimiş, yıpranmış veya maliyet fiyatının altında satışı gerçekleşen ya da gerçekleşmesi beklenen değeri düşmüş stoklara ilişkin listenin temin edilmesi,
- Değeri düşen stoklara ilişkin liste bulunmaması hâlinde, bu duruma ilişkin yönetim tarafından düzenlenmiş yazılı beyanın alınması,
- Stoklara ilişkin fiziki stok sayımının yapılması veya stok sayım sürecine denetçi tarafından gözlemci olarak katılım sağlanması,
- Fiziki stok sayım sonuçlarının muhasebe kayıtları ve dönem sonu stok envanter dökümleri ile karşılaştırılmasıdır.

3.7. Maddi Duran Varlıkların Denetimi

Maddi duran varlıklar, konkordato sürecinde borçlu işletmenin uzun vadeli varlık yapısını ve faaliyetlerini sürdürebilme kapasitesini ortaya koyan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu varlıklar aynı zamanda, alacaklılar bakımından işletmenin teminat potansiyelinin ve ekonomik değerinin değerlendirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle maddi duran varlıklara ilişkin bilgilerin ayrıntılı, doğrulanabilir ve analiz edilebilir biçimde sunulması, makul güvence denetiminin sağlıklı biçimde yürütülmesi açısından zorunluluk arz etmektedir. Bu kapsamda maddi duran varlıklara ilişkin olarak; sabit kıymet listeleri, amortisman tabloları, varlıkların edinimine ilişkin belgeler ile taşınmazlara yönelik tapu ve değerleme bilgileri talep edilmek suretiyle, muhasebe kayıtlarında yer alan varlıkların fiilen mevcut olup olmadığının, işletmeye aitliğinin ve kayıtlı değerlerinin gerçeği yansıtır yansıtmadığının değerlendirilmesine imkân tanınmaktadır. Ayrıca amortisman uygulamalarının incelenmesi yoluyla, maddi duran varlıkların finansal tablolara doğru dönemlerde ve uygun tutarlarda yansıtılıp yansıtılmadığı analiz edilmektedir. Varlıklar üzerinde ipotek, rehin veya haciz gibi sınırlayıcı hakların bulunup bulunmadığının tespiti ise konkordato sürecinde alacaklıların korunması ve borç ödeme kapasitesinin gerçekçi biçimde ortaya konulması bakımından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri ise:

-
- Maddi duran varlıklara ilişkin ayrıntılı sabit kıymet listelerinin temin edilmesi,
 - Sabit kıymet listelerinde yer alan giriş tarihlerinin gün/ay/yıl bazında gösterilip gösterilmediğinin ve listelerin Excel ortamında hazırlanıp hazırlanmadığının kontrol edilmesi,
 - Sabit kıymet listelerinin muhasebe kayıtları ve finansal tablolar ile birebir uyumunun incelenmesi,
 - Güncel yıla ait sabit kıymet amortisman hesaplama tablolarının Excel ortamında hazırlanmış olarak temin edilmesi,
 - Amortisman oranları ve hesaplamalarının ilgili mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi,
 - Güncel yıla ait sabit kıymet alışlarına ilişkin faturaların fotokopi olarak temin edilmesi ve bu belgelerin muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırılması,
 - Maddi duran varlıkların edinimine ilişkin belgeler üzerinden varlıkların işletmeye aitliğinin doğrulanması,
 - Şirket aktifine kayıtlı taşınmazlara ilişkin tapu kayıtları ile tapulardan alınacak takyidat yazılarının temin edilmesi,
 - Taşınmazlar üzerinde ipotek, haciz, rehin veya benzeri aynı hakların bulunup bulunmadığının tespit edilmesi,
 - Şirket aktifine kayıtlı taşınmazlar için, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yetkilendirilmiş gayrimenkul değerlendirme kuruluşlarınca düzenlenmiş rayiç değer tespit raporlarının (varsa) incelenmesi,
 - Makine ve teçhizatlar için, makine mühendisi veya yetkili teknik uzmanlar tarafından hazırlanmış değerlendirme veya ekspertiz raporlarının (varsa) değerlendirilmesi,
 - Taşıtlara ilişkin olarak, yetkili araç eksperleri tarafından belirlenen rayiç değerlerin ve ekspertiz raporlarının (varsa) incelenmesi,
 - Yapılmakta olan yatırımlara ilişkin olarak, tamamlanma yüzdelerini ve fiilen kullanılmaya başlanması planlanan dönemleri gösteren faaliyet raporlarının temin edilmesi,
 - Maddi duran varlıkların finansal tablolar üzerindeki etkilerinin, defter değeri ve rayiç değer karşılaştırmaları dikkate alınarak değerlendirilmesidir.

3.8. Banka Kredileri ve Finansal Borçların Denetimi

Banka kredileri ve diğer finansal borçlar, konkordato sürecinde borçlu işletmenin yükümlülük yapısını ve borç ödeme kapasitesini doğrudan etkileyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda kredi sözleşmeleri, ödeme planları ve banka borç bakiyelerine ilişkin belgelerin talep edilmesi, bu borçların tutarı, vadesi ve teminat yapısının ayrıntılı biçimde değerlendirilmesini sağlamaktadır. Kısa ve uzun vadeli finansal borçların doğru sınıflandırılması, faiz tahakkuklarının eksiksiz muhasebeleştirilmesi ve teminata bağlanmış varlıkların tespit edilmesi suretiyle, finansal borçların finansal tablolara doğru ve tam şekilde yansıtılıp yansıtılmadığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Bankalar nezdindeki kredi bakiyelerinin belirlenmesi,
- Banka kredi sözleşmelerinin temin edilmesi,
- Kredi sözleşmelerinde yer alan anapara, faiz oranı, vade ve teminat şartlarının incelenmesi,
- Kısa ve uzun vadeli banka kredilerinin doğru sınıflandırılıp sınıflandırılmadığının kontrol edilmesi,
- Faiz tahakkuklarının muhasebe kayıtlarına doğru şekilde yansıtılıp yansıtılmadığının incelenmesi,
- Teminata bağlanmış varlıkların tespit edilmesi,
- Banka borç bakiyelerinin banka ekstreleri üzerinden doğrulanmasıdır.

3.9. Kıdem Tazminatı Yükümlülüklerinin Denetimi ve Borç Niteliğinin Değerlendirilmesi

Kıdem tazminatı yükümlülükleri, konkordato sürecinde borçlu işletmenin çalışanlara karşı doğmuş veya doğması muhtemel borçlarının tespiti bakımından özel önem taşımaktadır. VUK kapsamında kıdem tazminatı karşılıklarının ayrılması ihtiyari nitelikte olduğundan, bu yükümlülükler çoğu durumda finansal tablolarda açık bir borç kalemi olarak yer almamaktadır. Ancak konkordato sürecinde esas olan, muhasebe kayıtlarında yer alan tutarlardan ziyade, işletmenin gerçek ve fiili borç yükünün ortaya konulmasıdır. Bu çerçevede kıdem tazminatları, finansal tablolarda karşılık ayrılmamış olsa dahi, mevcut personel yapısı ve hizmet süreleri dikkate alındığında doğmuş bir işçilik alacağı niteliği taşımakta ve konkordato hukuku bakımından imtiyazlı borç kalemi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kıdem tazminatı yükümlülüklerinin denetimi, muhasebe kayıtlarıyla

sınırlı olmayıp, bu yükümlülüklerin hesaplanmasını ve borç ödeme kapasitesi üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini de kapsamaktadır. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- İşletmede çalışan personele ilişkin güncel personel listelerinin temin edilmesi,
- Personel listelerinde yer alan işe giriş tarihleri, görev bilgileri ve ücret unsurlarının incelenmesi,
- Bordro kayıtlarının temin edilerek muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırılması,
- Kıdem ve ihbar tazminatı karşılıklarının muhasebe kayıtlarında hesaplanıp hesaplanmadığının kontrol edilmesi,
- Kıdem ve ihbar tazminatı karşılıklarının, muhasebe kayıtlarında yer alan tutarlar itibarıyla incelenmesi,
- Personel giderleri ile kıdem ve ihbar tazminatı karşılıkları arasındaki kayıt tutarlılığının değerlendirilmesidir.

3.10. Çalışanlara İlişkin Yükümlülüklerin Denetimi

Çalışanlara ilişkin yükümlülükler, konkordato sürecinde işletmenin sosyal güvenlik yükümlülükleri ve personel alacakları bakımından önem arz etmektedir. Bu kapsamda personel listeleri, bordrolar ve sosyal güvenlik tahakkuklarına ilişkin bilgilerin talep edilmesi, çalışanlara yönelik borçların doğru ve eksiksiz biçimde muhasebeleştirilip muhasebeleştirilmediğinin ortaya konulmasına katkı sağlamaktadır. Ücret, kıdem ve ihbar tazminatı yükümlülüklerinin yanı sıra SGK prim borçlarının incelenmesi suretiyle, çalışanlara ilişkin tüm mali yükümlülüklerin finansal tablolara yansıtılma durumu analiz edilmektedir. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Personel listeleri ve bordro kayıtlarının temin edilmesi,
- Ücret ve diğer personel giderlerinin muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırılması,
- Kıdem ve ihbar tazminatı karşılıklarının hesaplanıp hesaplanmadığının incelenmesi,
- Sosyal Güvenlik Kurumu'na olan prim borçlarının tespit edilmesi,
- SGK tahakkuklarına ilişkin belgelerin kontrol edilmesi,
- Çalışanlara ödenmemiş ücret veya tazminat bulunup bulunmadığının değerlendirilmesidir.

3.11. Vergi Yükümlülüklerinin Denetimi

Vergi yükümlülükleri, konkordato sürecinde kamu alacaklarının doğru tespit edilmesi ve borç ödeme planlarının gerçekçi biçimde oluşturulması açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda; vergi beyannameleri, tahakkuk fişleri ve vergi borçlarına ilişkin bilgilerin talep edilmesi, işletmenin vergiye ilişkin yükümlülüklerinin kapsamlı biçimde sağlıklı biçimde ortaya konulmasını desteklemektedir. Vergi borçlarının türleri, tutarları ve vade yapıları dikkate alınarak yapılan incelemeler sonucunda, finansal tablolarda yer alan vergi borçlarının doğruluğu ve tamlığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda uygulanacak denetim prosedürleri:

- Vergi dairesine olan borçların türleri itibarıyla tespit edilmesi,
- Vergi tahakkuk fişleri ve beyanname bilgilerinin muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırılması,
- Ödenmemiş veya yapılandırılmış vergi borçlarının belirlenmesi,
- Vergi cezaları ve gecikme faizlerinin muhasebe kayıtlarında yer alıp almadığının kontrol edilmesi,
- Vergi incelemeleri sonucunda doğmuş veya doğması muhtemel yükümlülüklerin değerlendirilmesidir.

3.12. Diğer Hesaplar ve Riskli Alanların Denetimi

Diğer hesaplar ve riskli alanlar, finansal tablolar içerisinde tutar olarak sınırlı olsa dahi, konkordato sürecinin başarısını etkileyebilecek belirsizlikler ve potansiyel riskler içerebilmektedir. Bu bağlamda, önceki başlıklar kapsamında değerlendirilmeyen hesap kalemlerinin de ayrıca incelenmesi öngörülmektedir. Bu doğrultuda ilişkili taraf işlemleri, şarta bağlı yükümlülükler ve bilanço dışı riskler değerlendirilerek, işletmenin finansal durumu üzerinde potansiyel etki yaratabilecek unsurlar tespit edilmektedir. Bu çerçevede uygulanacak denetim prosedürleri:

- Diğer dönen ve duran varlıklar ile diğer kısa ve uzun vadeli borçların incelenmesi,
- Olağandışı veya tek seferlik işlemlerden kaynaklanan hesap bakiyelerinin analiz edilmesi,
- İlişkili taraf işlemlerinin tespit edilmesi ve değerlendirilmesi,

- Şarta bağlı yükümlülükler ve bilanço dışı risklerin belirlenmesi,
- Yönetim beyanları ile muhasebe kayıtları arasındaki tutarlılığın değerlendirilmesidir.

3.13. Konkordato Ön Projesindeki İleriye Yönelik Varsayımların Değerlendirilmesi

Konkordato ön projesi, gerçekleşmiş finansal bilgilerden farklı olarak, yönetimin gelecekteki nakit akışlarına, tahsilat ve ödeme performansına ilişkin varsayımlarına dayanan ileriye yönelik bir finansal bilgi niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, önceki başlıklarda ele alınan tarihî finansal bilgilere yönelik denetim prosedürleri (BDS 805) tek başına yeterli olmamakta; ön projenin merkezinde yer alan gelecek varsayımlarının makullüğünün GDS 3400 çerçevesinde ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Denetçinin bu aşamadaki temel amacı, geleceğe yönelik projeksiyonların doğruluğunu tespit etmek değil, dayandıkları varsayımların makul ve tutarlı olup olmadığını incelemektir.

Bu kapsamda, yönetimin en iyi tahmine dayalı varsayımlarının makullüğü çeşitli analitik prosedürler aracılığıyla değerlendirilebilir. Öncelikle, ön projede öngörülen tahsilat oranları, ciro büyümesi ve tahsilat/ödeme vadeleri gibi kilit varsayımların, işletmenin son üç yıla ait tarihî gerçekleştirmeleriyle tutarlılığı analiz edilebilir. Tarihî verilerden önemli ölçüde sapan varsayımların, yönetim tarafından gerekçelendirilip gerekçelendirilmediği sorgulanabilir. Ayrıca, söz konusu varsayımların sektörel ortalamalar ve makroekonomik göstergelerle kıyaslanması, projeksiyonların gerçekçiliğine ilişkin denetim kanıtı sağlayabilir.

Varsayımların makullüğünün test edilmesinde yararlanılabilecek bir diğer yöntem ise duyarlılık analizleri ve senaryo (stres) testleridir. Bu analizler kapsamında, tahsilat oranı, satış hacmi veya vade yapısı gibi kilit değişkenlerde meydana gelebilecek olumsuz değişimlerin, işletmenin borç ödeme kapasitesi üzerindeki etkisi değerlendirilebilir. Örneğin, öngörülen tahsilat oranının belirli bir oranda gerçekleşmemesi hâlinde ön projede taahhüt edilen ödeme planının sürdürülebilirliğini yitirip yitirmediği analiz edilebilir. Bu tür stres testleri, denetçinin ön projedeki tekliflerin yalnızca iyimser senaryolarda değil, makul ölçüde olumsuz koşullar altında da uygulanabilir olup olmadığına ilişkin bir kanaat oluşturmaya katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda uygulanabilecek başlıca prosedürler:

- Ön projede yer alan gelir, gider ve nakit akış varsayımlarının, işletmenin tarihî gerçekleştirmeleriyle karşılaştırılması,
- Tahsilat oranı, ciro büyümesi ve tahsilat/ödeme vadesi gibi kilit varsayımlar üzerinde duyarlılık analizlerinin yürütülmesi,
- Olumsuz senaryolar (kötümser, temel ve iyimser) çerçevesinde borç ödeme kapasitesine ilişkin stres testlerinin uygulanması,
- Kilit varsayımların sektörel veriler ve makroekonomik göstergelerle kıyaslanması,
- Varsayımlarda tarihî verilerden önemli sapmaların bulunması hâlinde, bu sapmalara ilişkin yönetim gerekçelerinin ve destekleyici belgelerin incelenmesidir.

4. SONUÇ

İşletmeler, finansal açıdan zorluk yaşayabilmekte ve bu durum borçlarını ödemelerini, mali yükümlülüklerini yerine getirmelerini güçleştirebilmektedir. Bu çerçevede borçlarını ödemede zorluk yaşayan işletmelerin ticari faaliyetlerini sürdürebilmeleri için başvurdukları yollardan biri konkordatodur. Konkordato, vadesi gelmiş borçlarını ödemekte güçlük çeken borçlulara imkân tanıyan bir hukuki müessese olup, borçluların yanı sıra iflas isteme yetkisine sahip alacaklılar tarafından da talep edilebilmektedir. Konkordato sürecinde borçlu, konkordato akdetme iradesini ve mühlet talebini içeren dilekçesiyle birlikte mevzuatta öngörülen bilgi ve belgeleri eksiksiz biçimde ticaret mahkemesine sunmaktadır. Bu belgeler arasında konkordato ön projesi, borçlunun malvarlığını gösteren belgeler, alacaklı ve alacak listeleri ile karşılaştırmalı tablo yer almakta olup makul güvence veren denetim raporu da sürecin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır.

Makul güvence veren denetim raporu, İİK'nin 286'ncı maddesi kapsamında konkordato talebine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmakta ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin uygulanabilirliği hakkında makul güvence sağlanıp sağlanamayacağının belirlenmesini

amaçlamaktadır. Bu nedenle konkordato ön projesine yönelik gerçekleştirilen makul güvence denetimlerinde ulaşılan bulguların, denetimin niteliği ile uygulanan standartlara uygun biçimde değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Aksi durumda, yanlış denetim standartlarının esas alınması, ulaşılan sonuçların teknik açıdan hatalı değerlendirilmesine neden olabilecektir. Genel amaçlı finansal tablo bağımsız denetimlerine uygulanan "BDS 330, BDS 500, BDS 530, BDS 240, BDS 250, BDS 230, BDS 501" hükümlerine atıf yapılabilmektedir. Oysa konkordato ön projesine yönelik gerçekleştirilen çalışma, genel amaçlı finansal tablo denetimi mahiyetinde olmayıp; İİK'nin 286'ncı maddesi ile "Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler Hakkında Yönetmelik" kapsamında yürütülen özel amaçlı bir makul güvence denetimidir. Bu nedenle söz konusu çalışmaların, bağımsız denetim kuruluşlarınca yürütülen makul güvence denetimi KGK'nın yayımlamış olduğu TDS'nin bir parçası; GDS 3000'e, borçlunun hazırladığı konkordato ön projesi ile karşılaştırma tablosu; GDS 3400'e ayrıca, borçlunun konkordato talebine eklenecek "son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, ara bilançolar ile diğer tarihi finansal bilgilerin" bağımsız denetimi de BDS 805'e uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Bu çerçevede konkordato ön projesine ilişkin bulguların genel amaçlı bağımsız denetim standartları esas alınarak değerlendirilmesi, denetimin amacı ve kapsamı ile bağdaşmamaktadır. Nitekim mevzuatta da makul güvence denetiminin genel amaçlı bağımsız denetimden farklı nitelikte olduğu açıkça düzenlenmiştir.

Güvence denetimi, sorumlu taraf dışındaki kullanıcıların güven düzeyini artırmak amacıyla denetçinin yeterli ve uygun kanıt toplamasına dayanan bir denetim türüdür. Bu kapsamda denetçi, konkordato ön projesi ile karşılaştırma tablosunda önemli yanlışlık bulunup bulunmadığını değerlendirerek teklifin uygulanabilirliğine ilişkin makul güvence elde etmektedir. Denetçi, finansal bilgilerin ilgili çerçeveye uygunluğu ve gerçeğe uygun sunumu hakkında görüş oluşturur. GDS 3000'e göre sağlanan makul güvence yüksek düzeyde olmakla birlikte, tüm önemli yanlışlıkların tespit edileceğine ilişkin mutlak bir güvence ifade etmemektedir. Yanlışlıklar hata veya hile kaynaklı olabilmekte olup değerlendirme, kullanıcıların ekonomik kararlarını etkileyebilecek önem düzeyi esas alınarak yapılmaktadır. Denetçi, mesleki muhakeme ve mesleki şüphecilik çerçevesinde riskleri değerlendirmekte ve yeterli denetim kanıtı toplamaktadır. GDS 3400 ise geleceğe yönelik finansal bilgilerin gerçekleşmemiş olaylar ve varsayımlara dayanması nedeniyle belirsizlik içerdiğini kabul etmekte; ancak varsayımların makul bulunması halinde bu varsayımlara ilişkin pozitif güvence verilmesine imkân tanımaktadır.

Konkordato sürecinde yürütülen makul güvence denetimi, birbirini tamamlayan üç standardın bütünlüklü biçimde uygulanmasına dayanmaktadır. Bu kapsamda tarihî finansal bilgilerin denetimi (BDS 805) yalnızca geçmiş dönem verilerinin doğruluğunun tespitine hizmet etmemekte; aynı zamanda yönetimin geleceğe yönelik varsayımlarının (GDS 3400) güvenilir bir başlangıç noktasına dayanıp dayanmadığının değerlendirilmesinde bir dayanak işlevi görmektedir. Bir başka ifadeyle, denetçinin tarihî kalemlere ilişkin elde ettiği bulgular, ön projedeki gelecek projeksiyonlarının makullüğüne ilişkin mesleki muhakemesinin temelini oluşturmaktadır. GDS 3000 ise bu iki katmanı, makul güvence çatısı altında birleştirerek denetçinin bütüncül bir sonuca ulaşmasına imkân tanımaktadır. Bu itibarla, tarihî verilere yönelik doğrulama prosedürleri ile geleceğe yönelik varsayımların değerlendirilmesi birbirinden kopuk aşamalar olmayıp, teklifin uygulanabilirliğine ilişkin güvence düzeyinin oluşturulmasında birbirini besleyen unsurlar olarak değerlendirilebilir.

Bu teorik çerçeve doğrultusunda, konkordato sürecinde makul güvence sağlamak amacıyla finansal tabloların denetimine yönelik prosedürler uygulanmaktadır. Denetim, son üç yıla ait karşılaştırmalı bilanço ve gelir tablolarının incelenmesiyle başlamakta, muhasebe kayıtlarının uyumu test edilmekte ve dönem sonu kapanışları doğrulanmaktadır. Nakit ve banka hesapları banka ekstreleri ve mutabakat mektuplarıyla; ticari alacak ve borçlar ile çek ve senetler karşı taraf teyitleri, mutabakat ve vade analizleriyle incelenmektedir. Şüpheli alacaklar dava ve icra dosyaları ile avukat yazıları üzerinden değerlendirilmektedir. Stoklar envanter ve fiziki sayım sonuçlarıyla analiz edilmekte; maddi duran varlıklar sabit kıymet, amortisman, tapu ve değerleme belgeleriyle doğrulanmaktadır. Banka kredileri ve diğer finansal borçlar kredi sözleşmeleri, ödeme planları ve faiz tahakkuklarıyla desteklenirken; çalışanlara ilişkin yükümlülükler, kıdem tazminatı ve vergi borçları fiili borç yükü açısından değerlendirilmektedir. İlişkili taraf işlemleri, şarta bağlı yükümlülükler ve bilanço dışı riskler ise analitik inceleme ve yönetim beyanları çerçevesinde ele alınarak işletmenin finansal durumu ile borç ödeme kapasitesinin bütüncül biçimde değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, konkordato ön projesi kapsamında düzenlenen makul güvence raporunun hukuki niteliğini ve denetim yaklaşımını ilgili mevzuat ve güvence denetimi standartları çerçevesinde değerlendirerek, konkordato sürecinde yürütülen makul güvence denetiminin genel amaçlı bağımsız denetimden farklı bir güvence hizmeti olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda finansal sıkıntı yaşayan ve borçlarını konkordato yoluyla yeniden yapılandırmak isteyen işletmeler açısından, konkordato teklifinin uygulanabilirliğine ilişkin makul güvence sağlanıp sağlanamayacağı konusunda karar alıcılara güvenilir bir değerlendirme sunulmasının önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ulaşılan bulgular; makul güvence denetiminin genel amaçlı bağımsız denetim niteliği taşımadığını, BDS hükümlerine göre değerlendirilmesinin teknik açıdan uygun olmadığını ve denetimin esas itibarıyla konkordato teklifini oluşturan varsayımların makullüğüne odaklandığını göstermektedir. Bununla birlikte konkordato sürecinde gerçekleştirilen makul güvence denetimi, işletmenin finansal durumunun yalnızca muhasebe kayıtları üzerinden değil, ekonomik gerçeklik boyutuyla da değerlendirilmesine imkân sağlamakta; yapılan incelemeler finansal tabloların gerçeğe uygunluğu ile borç ödeme kapasitesinin bütüncül biçimde analiz edilmesini mümkün kılmaktadır. Sonuç itibarıyla makul güvence raporu, konkordato ön projesinin uygulanabilirliğine ilişkin mahkemeye ve diğer karar alıcılara güvenilir bir değerlendirme sunarken, denetçi de ulaştığı yeterli ve uygun denetim kanıtlarına dayalı mesleki muhakemesi doğrultusunda tarafsız görüşünü oluşturarak konkordato sürecinin güvenilirliğine önemli katkı sağlamaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Onay: Bu makale, insan veya hayvanlar ile ilgili etik onay gerektiren herhangi bir araştırma içermemektedir.

Yazar Katkısı: Ece ERTOP (%50), Ferhat BİTLİSLİ (%50)

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest.

Funding: The author received no financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Ethical Approval: This article does not contain any studies with human participants or animals performed by the authors.

Author Contributions: Ece ERTOP (50%), Ferhat BİTLİSLİ (50%)

KAYNAKÇA

- Akın, Z. (2021). İflas dışı (adi) konkordato. H. Kıymık, & F. Bitlisli. (Ed.), *Muhasebe bakış açısı ile konkordato süreci ve komiserin görevleri*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Altıntaş, N. N. (2011). *Bağımsız denetim ve vergi denetimi dışındaki güvence hizmetleri*. Türkmen Kitabevi.
- Atabay, E. (2018). Destek hizmet kuruluşlarındaki kontrollere yönelik güvence hizmetleri (GDS:3402) Türkiye’de finansal sektördeki farkındalığın ölçülmesi (Yayın No: 324). *Türkiye Bankalar Birliği*. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7499/Destek_Hizmet_-324.pdf
- Aydemir, E. (2019). *Konkordato ve yeniden yapılandırma* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Aydoğan, G., & Ertugay, E. (2024). Güvence denetimi ve hukuki altyapısı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 79(2), 223–250.
- Bağımsız Denetim Standardı 200. (2020). *Bağımsız denetçinin genel amaçları ve bağımsız denetimin bağımsız denetim standartlarına uygun olarak yürütülmesi*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS%20200.pdf
- Bağımsız Denetim Standardı 210. (2018). *Bağımsız denetim sözleşmesinin şartları üzerinde anlaşmaya varılması*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS_210.pdf

- Bağımsız Denetim Standardı 230. (2019). *Bağımsız denetimin belgelendirilmesi*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS%20230.pdf
- Bağımsız Denetim Standardı 300. (2017). *Finansal tabloların bağımsız denetiminin planlanması*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS_300.pdf
- Bağımsız Denetim Standardı 580. (2019). *Yazılı beyanlar*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS%20580.pdf
- Bağımsız Denetim Standardı 805. (2023). *Özel hususlar: Tek bir finansal tablonun bağımsız denetimi ile finansal tablolardaki belirli unsurların denetimi*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2025_Seti/BDS%20805_2025.pdf
- Bağımsız Denetim Yönetmeliği. (t.y.). <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=16907>
- Bayrak, Y. (2023). *Geniş açıklama ve içtihatlarla icra ve iflas kanunu*. Seçkin Yayıncılık.
- Bozkurt, N. (2018). *Muhasebe denetimi*. Alfa Yayınları.
- Can, G. (2020). *İleriye yönelik finansal bilgilerin uluslararası güvence uygulamaları açısından incelenmesi ve Türkiye’de ileriye yönelik finansal bilgi farkındalığının ölçülmesi* (Doktora tezi, İnönü Üniversitesi).
- Can, G., & Güneş, R. (2021). İleriye yönelik finansal bilgilerin uluslararası güvence uygulamaları açısından incelenmesi ve raporlanması. <https://ijbemp.com/files/7d920c1f-eabc-44d1-8b0c-9be75e82a35d.pdf>
- Coşkun, M. (2019). *Konkordato ve iflas* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Coşkun Arslan, M., & Demirkan, S. (2017). Auditing and assurance services. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 127–141.
- Çukacı, Y. C. (2019). *Konkordato*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Dabbağöğlu, K., & Can, G. (2018). *Bağımsız denetim*. Eğitim Yayın Evi.
- Dinç, E., & Atabay, E. (2016). Güvence denetim standartları ve güvence denetim süreci. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(5), 1527–1541.
- Ertuğrul, A. N. (2024). Konkordato süreci ve projelendirilmesinde finansal hareketlerin izlenmesi. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 2, 114–127.
- Geniş, O., & Can, E. N. (2021). İşletmelerde konkordato sürecinin işleyişi, uygulama ve finansal yönden değerlendirilmesi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 115, 77–102.
- Gürbüz, H. (1995). *Muhasebe denetimi* (4. baskı). Bilim Teknik Yayınevi.
- Güredin, E., & Uyar, S. (2020). *Denetim ve güvence hizmetleri*. Türkmen Kitabevi.
- Güvence Çerçevesi (GÇ). (2018). *Framework for assurance engagements*. <https://isca.org.sg/media/2824380/framework-r-nov-2018.pdf>
- Güvence Denetim Standardı 3000. (2020). *Tarihi finansal bilgiler dışındaki güvence denetimleri*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/GDS_3000.pdf
- Güvence Denetim Standardı 3400. (2018). *İleriye yönelik finansal bilgilerin incelenmesi*. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/GDS_3400.pdf
- Haftacı, V. (2016). *Muhasebe denetimi*. Umuttepe Yayınları.
- Işıқтаç, M. Ş. (2018). Konkordato. *İstanbul Barosu Dergisi*, 92(3), 15–34.
- Kalite Kontrol Standardı 1. (t.y.). *Finansal tabloların bağımsız denetimi ve diğer güvence hizmetleri için kalite kontrol*.

-
- <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/standartlar%20ve%20ilke%20kararlar%C4%B1/KAL%C4%B0TE%20KONTROL%20STANDARTLARI/kks1.pdf>
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). (2026). <https://www.kgk.gov.tr>
- Karacan, S., & Uygun, R. (2016). *Denetim ve raporlama*. Umuttepe Yayınları.
- Kardeş Selimoğlu, S., Özbirecikli, M., & Uzay, Ş. (2017). *Bağımsız denetim*. Nobel Yayıncılık.
- Kardeş Selimoğlu, S., Poroy Arsoy, A., & Bora Kılınçarslan, T. (2022). Güvence denetiminin unsurları bağlamında uluslararası güvence denetimi standardı 3410'a göre sera gazı beyanlarına ilişkin güvence oluşturulması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 95, 21–34.
- Kaya, U., Bayraktar, Y., & Atasel, O. Y. (2020). Türkiye'deki muhasebe düzenlemeleri açısından konkordato işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *PressAcademia Procedia*, 11(1), 79–83. <https://doi.org/10.17261/Pressacademia.2020.1244>
- Kıymık, H. (2021). İflas dışı (adi) konkordato. H. Kıymık, & F. Bitlisli (Ed.), *Muhasebe bakış açısı ile konkordato süreci ve komiserin görevleri*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kıymık, H., & Bitlisli, F. (2021). Konkordato kapsamındaki borç ve alacakların vergi usul kanunu açısından değerlendirilmesi ve muhasebe uygulamalarına etkisi. *Vergi Sorunları Dergisi*, 392.
- Koç, M. F. (2021). *GDS 3000 kapsamında konkordato işlemine ilişkin verilen güvence raporunun analizi* (Yüksek lisans tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi).
- Özer Tamer, Ö. (2013). *Uluslararası denetim ve güvence standartları çerçevesinde geleceğin denetimi* (Doktora tezi, Başkent Üniversitesi).
- Özkan, N. (2019). *Hizmet kuruluşlarındaki kontrollere yönelik güvence hizmetleri* (Yüksek lisans tezi, Atılım Üniversitesi).
- Özşahin Koç, F., & Uzay, Ş. (2020). Konkordato sürecinin işletmelerin sürekliliğine katkısı. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(2), 495–515.
- Pekcanitez, H., & Erdönmez, G. (2018). 7101 sayılı kanunla yürürlüğe giren konkordato hükümlerinin değerlendirilmesi. *Bankacılar Dergisi*, 105, 108–156.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., Sungurtekin Özkan, M., & Özekes, M. (2018). *İcra iflas hukuku ders kitabı* (5. baskı). Vedat Kitapçılık.
- Resmî Gazete. (t.y.). *Konkordato talebine eklenecek belgeler hakkında yönetmelik (KTEBHY)*.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2026). <https://sozluk.gov.tr>
- Ural, N., & Yanık, Z. (2022). GDS 3000 kapsamında güvence denetimleri ve uygulama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(3), 505–531.
- Uyanık, A. (2021). *Konkordato* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Uzun Kocamış, T. (2019). Konkordato sürecinde bağımsız denetim raporu GDS 3400 açısından değerlendirme. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*, 14(3), 1093–1105.
- Yavuz, M. (2019). Konkordato talep eden şirketlerce mahkemeye sunulması gereken belgeler. *Mali Çözüm Dergisi*, 29, 239–248.
- Yeşilyurt, A. (2020). *Konkordato sürecinde makul güvence veren denetim raporu* (Yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi).
- Yılmaz, E., & Karakaya, A. (2020). Güvence hizmetlerinin denetimi. *International Academic Journal*, 4(2), 448–461.
-

SUMMARY

Introduction

The concordat proposal involves analyzing the financial statements of the enterprise, determining debt repayment and financial resource provision strategies, and estimating the amounts that creditors could recover in the event of possible bankruptcy. A debtor seeking a concordat submits a petition stating its intention to conclude a concordat with its creditors and requesting a grace period, and applies to the commercial court by submitting the mandatory documents specified by law to be attached to the application petition. The independent audit firm, examines the preliminary concordat proposal, documents showing the debtor's assets, lists of creditors and receivables, and the comparative table before issuing the reasonable assurance audit report.

In this study, the concept of concordat, the concordat application and process, the required documents in this process, as well as the legal basis and auditing infrastructure are addressed. In addition, the concept of assurance engagement, its standards, components, and process are explained. Within the scope of the study, an application-oriented framework is presented regarding audit procedures that can be applied to financial statement items (cash and bank transactions, trade receivables and payables, inventories, property, plant and equipment, and other items) in order to achieve a reasonable level of assurance in the concordat process.

Purpose

The purpose of this study is to evaluate the reasonable assurance audit report, which is required to be submitted in the concordat process, within the framework of the relevant auditing standards and to present the audit procedures that should be applied to the financial statements in this process.

Scope

The study covers the documents required for a concordat proposal, and the auditing standards published by the *"Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority"*.

Method

This study employed document analysis as the data collection method. Within the scope of document analysis, relevant auditing standards were first systematically examined, and the reasonable assurance audit report was evaluated within the framework of these standards. In addition, the audit procedures to be applied to financial statements in the concordat plan were analyzed in accordance with the relevant standards, and an application-oriented holistic framework was developed.

Results and Conclusions

Concordat is a legal process that enables financially distressed entities to restructure their debts. The reasonable assurance engagement conducted within this process aims to provide assurance regarding the feasibility of the proposal presented in the concordat preliminary plan.

This engagement differs from general-purpose financial statement audits and is classified as a special-purpose assurance engagement conducted under ISAE 3000 and ISAE 3400. Within the scope of the audit, the reasonableness of underlying assumptions and the presentation of the relevant financial information is evaluated, and sufficient appropriate audit evidence is obtained through procedures applied to key account balances.

In conclusion, the reasonable assurance engagement provides decision-makers with a reliable assessment of the entity's financial position and the feasibility of the concordat proposal.